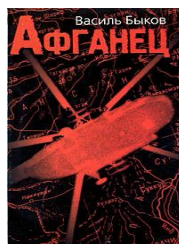
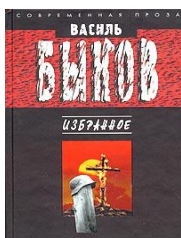
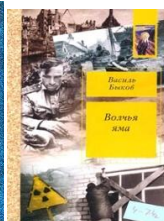
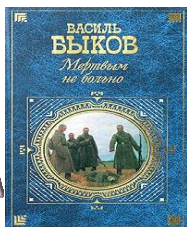

ДУК "ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЯ БІБЛІЯТЭЧНАЯ СІСТЭМА Г. ГРОДНА"
ГАРАДСКАЯ ЦЭНТРАЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА
ІМЯ А.А. МАКАЁНКА
Інфармацыйна-бібліяграфічны сектар

ВАСІЛЬ БЫКАЎ: *кнігі і лёс*

Бібліяграфічны паказальнік літаратуры

ГРОДНА-2014

Васіль Быкаў: кнігі і лёс: бібліяграфічны паказальнік літаратуры / Гарадская цэнтральная бібліятэка г. Гродна імя А.Я. Макаёнка; Інфармацыйна бібліяграфічны сектар; уклад. І.М. Ілюшына. - Гродна, 2014. - 71 с.

Складанню паказальніка папярэднічала вялікая пошукавая работа. Былі выкарыстаны наступныя інфармацыйныя рэсурсы: электронны каталог Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі, электронны каталог Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, электронны каталог абласной навуковай бібліятэкі г. Гродна імя Я.Ф. Карскага, электронны каталог гарадской цэнтральнай бібліятэкі г. Гродна імя А.Я. Макаёнка. У паказальнік увайшлі найбольш змястоўныя крыніцы інфармацыі: кнігі і артыкулы з перыядычных выданняў.

Дапаможнік будзе карысны ўсім, хто цікавіцца дадзенай тэмай.

ЗМЕСТ

Біяграфія	2
Творчасць	4
Старонкі спадчыны	18
Тэматычныя зборнікі	21
Гісторыя жыцця	21
Пра час і пра сябе	30
Паэтыка ваенных аповесцей	31
У кантэксце літаратурнай крытыкі	36
Творчыя стасункі	46
Аўтарэфераты дысертацый	48
У метадычную скарбонку	50
Паэтычныя прысвячэнні	52
Васіль Быкаў у мастацтве	54
Ушанаванне памяці	56
Паказальнік аўтараў	58
Спіс выкарыстанай перыёдыкі	69

Васіль Быкаў

Біяграфія

Нарадзіўся 19 чэрвеня 1924 у вёсцы Бычкі Ушацкага раёна Віцебскай вобласці ў сялянскай сям'і. З дзяцінства захапляўся маляваннем. Скончыў 8 класаў школы ў д. Кублічы, потым вучыўся на скульптурным аддзяленні Віцебскага мастацкага вучылішча (1939-1940) і ў школе ФЗН (да мая 1941). У чэрвені 1941 экстрэмам здаў экзамены за 10 клас.

Вайна застала яго ва Украіне, дзе ён удзельнічаў у абаронных работах. Падчас адступлення, у Белгарадзе, адстаў ад сваёй калоны і быў арыштаваны і ледзь не расстраляны як нямецкі шпіён. Ваяваў у складзе армейскага інжынернага батальёна. Зімой 1941-1942 жыў на ст. Салтыкоўка і ў горадзе Аткарску Саратаўскай вобласці, вучыўся ў чыгуначнай школе.

Прызваны ў армію летам 1942, скончыў Саратаўскае пяхотнае вучылішча. Восенню 1943 прысвоена званне малодшага лейтэнанта. Удзельнічаў у баях за Крывы Рог, Александрыю, Знаменку. Падчас Кіраваградскай аперацыі паранены ў нагу і живот (па памылцы быў запісаны як загінуты); падзеі пасля ранення паслужылі асновай аповесці "Мёртвым не баліць". У пачатку 1944 тры месяцы знаходзіўся ў шпіталі. Затым ўдзельнічаў у Яска-Кішынёўскай аперацыі, вызваленні Румыніі. З дзеючай арміяй прайшоў па Балгарыі, Венгрыі, Югаславіі, Аўстрыі; старшы лейтэнант, камандзір узвода палкавой, потым армейскай артылерыі. Аб вайне ў кнізе ўспамінаў "Доўгая дарога дадому" (2003) успамінаў так: "Прадчуваю сакраментальнае пытанне пра страх: ці баяўся? Вядома, баяўся, а, можа, часам і вельмі баяўся. Але страху ў вайне шмат, і яны ўсе розныя. Страх перад немцамі - што маглі ўзяць у палон, застрэліць; страх з-за агню, асабліва артылерыйскага або бамбёжак. Калі выбух побач, дык, здаецца, цела само, без удзелу розуму, гатова разарвацца на кавалкі ад

дзікіх пакут. Але быў ж і страх, які ішоў з-за спіны - ад начальства, усіх тых карных органаў, якіх у вайну было не менш, чым у мірны час. Нават больш”.

Пасля дэмабілізацыі жыў у Гародна (з 1947). Упершыню Быкаў трапіў у калектыў людзей, якія пішуць у Гародні. Ён прыехаў у гэты горад у 23 гады ў лейтэнанцкай гімнасцёрцы, якраз у Дзень Перамогі, і застаўся на тры дзесяцігоддзі. Амаль увесь гэты час ён працаваў у рэдакцыі "Гродзенскай праўды".

Друкаваўся з 1947, працаваў у майстэрнях, а таксама ў рэдакцыі абласной газеты "Гродзенская праўда" (да 1949). У перыяд з 1949 па 1955 зноў служыў у Савецкай арміі, у 1955 канчаткова дэмабілізаваўся ў званні маёра. З 1955 да 1972 ізноў працаваў у "Гродзенскай праўдзе". З 1959 член Саюза пісьменнікаў СССР. У 1972-1978 сакратар Гродзенскага аддзялення Саюза пісьменнікаў БССР. У 1978 пераехаў у Мінск.

Выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР у 1978-1989. У 1988 стаў адным з заснавальнікаў Беларускага народнага фронту. У 1989 выбраны дэпутатам З'езда народных дэпутатаў СССР, увайшоў у Міжрэгіянальную дэпутацкую групу. Быў прэзідэнтам беларускага ПЭН-цэнтра. У 1990-1993 прэзідэнт Аб'яднання беларусаў свету "Бацькаўшчына" (руск. Айчына). У кастрычніку 1993 падпісаў адкрыты "ліст 42-х".

З канца 1997 жыў за мяжой - спачатку па запрашэнні ПЭН-цэнтра Фінляндыі, пражываў у наваколлях Хельсінкі, потым, атрымаўшы запрашэнне ПЭН-цэнтра ФРГ, пераехаў у Германію, а затым ў Чэхію. Вярнуўся на Радзіму толькі за месяц да смерці.

Народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў памёр 22 чэрвеня 2003 года ў 20 гадзін 30 хвілін у рэанімацыйным аддзяленні анкалагічнага шпіталя ў Бараўлянах, пад Мінскам. Ён быў адпеты ў мінскім Доме літаратара згодна абраду Грэкакаталіцкай царквы; труна пісьменніка была накрыта нацыянальным бела-чырвона-белым сцягам. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

Творчасць

Вайна стала не толькі галоўнай, але амаль адзінай тэмай пісьменніка. На пытанне, чаму ён толькі піша аб вайне, В. Быкаў адказваў: "Напэўна, таму, што мінулая вайна ўсёабдымная і там усяму было месца... Падчас вайны, як ніколі, ні да, ні пасля яе, выяўлялася важнасць чалавечай маральнасці, непахіснасць асноўных маральных крытэрыяў".

Такім чынам, раскрыццё духоўнага свету чалавека ляжыць у вытокаў творчага шляху пісьменніка. Пачынаючы з першых апавяданняў і аповесцей, Быкаў падымае тыя глыбінныя пласты духоўнага жыцця грамадства і чалавека, якія і зараз знаходзяцца ў проціборстве меркаванняў.

У творах Быкава няма ні грандыёзных танкавых бітваў, ні рашаючых аперацый. "Мяне цікавіць, - пісаў ён, - у першую чаргу, не сама вайна, нават не яе быт і тэхналогія бою, хаця ўсё гэта для мастацтва таксама важна, але, галоўным чынам, духоўны свет чалавека, магчымасці яго духа". Прасторава-часовая арганізацыя твораў Быкава сканцэнтравана на экстрэмальных сітуацыях, пагранічных паміж жыццём і смерцю. Чалавек у дадзеных умовах заўсёды аказваецца на крайняй граніцы сваіх духоўных і фізічных сіл. Крок за крокам вядзе Быкаў сваіх герояў праз ланцуг жорсткіх абставін, паступова раскрываючы тое галоўнае, што ў іх закладзена, - сілу духа, непахіснасць перакананняў, духоўную бескампраміснасць у адных, маладушнасць, беспрынцыповасць, душэўную чэрствасць, жорсткасць у другіх. Такім чынам, менавіта мараль і маральнасць вызначаюць паводзіны і выбар чалавека ў крытычных сітуацыях.

Ранняя творчасць Быкава датычыцца да 1950-60-х гг. У першым апавяданні "Смерць чалавека", па меркаванні пісьменніка, свет пашыраецца не далей, чым дастае позірк цяжка параненага салдата, які

ляжыць на зямлі. Спачатку гэта высокая лясная трава, кусты папаратніку, галіны маладой алешыны над галавой. Потым, калі ён рушыць да дарогі, убачыць страшныя сляды нядаўняга бою. Такім чынам, вайны ў гэтым апавяданні роўна столькі, колькі змяшчае, нясе ў сабе гэты чалавек. У апавяданнях "Абознік", "Страта" (1956), "Чацвёртая няўдача" (1962) Быкаў паказвае асваенне чалавекам жыцця недалёка ад пастаяннай смяротнай небяспекі і сумленнае выкананне ім сваіх абавязкаў. Так, і ездавы Максім Корань ("Абознік"), і юны кулямётчык Матузка ("Страта"), і няўдачлівы пехацінец Туркаў ("Чацвёртая няўдача") змаглі ўстаяць у цяжкую хвіліну і знайсці ў сабе "сілу, з якой стала лягчэй жыць на вайне". Асаблівае значэнне ў творчай лабараторыі пісьменніка маюць апавяданні 1959 года - "Паядынак", "Эстафета", "На ўсходзе сонца", а таксама "Загад" (1958), якія прадстаўляюць сабой нешта занадта беглае, ледзь намечанае, але па-свойму завершанае. "Паядынак", як і "Смерць чалавека" характарызуецца адсутнасцю імён герояў і назвай мясцовасці, дзе адбываецца дзеянне. Гэтым Быкаў падкрэслівае, што такая падзея магла адбыцца з многімі і ва многіх месцах. "Паядынак" - гэта дно насілля, "крывавы сімвал страшнага людскога ліхадзейства", дзе чацвёрта палонных салдатаў будуць разарваны раз'юшанымі нямецкімі аўчаркамі. Пачынаючы з гэтага апавядання, Быкаў і ў наступных сваіх творах абдумваў і нанава перажываў вайну як такі стан жыцця, калі зрушваюцца, перакрэсліваюцца, пераварочваюцца, здаецца, усе нормы і правілы чалавечага існавання. Але яго, удзельніка вайны, уразіла болей усяго супраціўленне чалавека гэтаму новаму, ненатуральнаму стану жыцця.

На першым этапе творчага шляху трагічная калізія была заяўлена ў самай назве твора, напрыклад, "Смерць чалавека", "Апошні баец", "Страта", "Мёртвым не балюча" і інш. Нават, здавалася б, нейтральны заглавак аповесці "Жураўліны крык" стварае, з аднаго боку, алюзію старажытных паданняў аб птушках, якія адносяць з сабой душы загінуўшых, з другога - сімвал разлукі, развітання.

У 1956-1959 гадах Быкаў напіша некалькі "мірных" апавяданняў, звязаных з памяццю аб вайне, - "Ноччу", "Сляды на зямлі", "Непагода", "Шчасце" і інш. І толькі з аповесцю "Жураўліны крык", напісанай у 1959 годзе, пісьменнік вернецца да адлюстравання вайны і адкрые для сябе новую "адзінку" мастацкай думкі - жанр аповесці. Праз некалькі год Быкаў скажа аб гэтым выбары наступнае: "Прымаючыся за новую рэч, я ведаю пэўна, што гэта будзе аповесць... Я не адчуваю цеснаты ў гэтым абжытым мною жанры. Я думаю, што гэта вельмі ёмістая форма прозы".

У 1962 годзе ў часопісе "Дружба народаў" былі апублікаваны тры аповесці "Журавліны крык" (1959), "Фронтвая старонца" (на беларускай мове - "Здрада" (1960) і "Трэцяя ракета" (1961), якая прынесла пачынаючаму пісьменніку шырокую вядомасць і была ўдасцена рэспубліканскай прэміі імя Якуба Коласа. Да дадзенага этапу таксама належаць і аповесці "Альпійская балада" і "Пастка" (1964), "Мёртвым не баліць" (1966), "Атака з хода" (1968), "Круглянскі мост" (1969) і інш.

У "Жураўліным крыку" усе падзеі - некалькі гадзін з жыцця невялікай групы байцоў асэнсаваны пісьменнікам у аспекце дачынення герояў да свайго ваеннага абавязку. Пры даследаванні характараў у структуру лакальнай аповесці (абмежаваную прастору, сціслы час дзеяння) пісьменнік уводзіць "прынцып бінокля", набліжаны непасрэдна да чытача. Узбуйнены план бачання героя дазваляе вылучыць у характары галоўнае.

Прынцып арганізацыі аповесці "Жураўліны крык" абумоўлены мэтай - прааналізаваць матывы паводзін людзей, гераізму і баязлівасці, вагання паміж абавязкам і страхам. У аповесці, якая складаецца з глаў-навел, прысвечаных кожнаму з персанажаў, раскрываецца супярэчлівасць, складанасць унутранага жыцця Пшанічнага, Глечыка, Фішэра. Прасторава-часовыя межы аповесці "размыкаюцца" адступленнямі ў мінулае герояў, у даваеннае жыццё. У рэтраспекцыях-успамінах адкрываецца "гісторыя" характараў, яго фарміраванне.

У аповесці "Франтавая старонка" прыкметна ўскладненне самай сітуацыі, у якой правяраюцца маральныя магчымасці чалавека: духоўны "паядынак" траіх салдат, якія вярталіся да сваіх пасля няўдалага бою. Блішчынскаму, які ўстаў на шлях здрады, проціпастаўлены Шчэрбак і Цімошкін, людзі мужныя, сумленныя, прынцыповыя. Роздумы Цімошкіна аб будучыні - найважнейшы фрагмент апавядання ў раскрыцці ідэйнага зместу і агульнага пафасу аповесці. Ёсць падстава гаварыць аб публіцыстычнасці дадзенага фрагмента, калі прыватныя разважанні Цімошкіна аб будучыні пераходзяць у агульны, аўтарскі план філасофска-публіцыстычнага асэнсавання таго, што адбываецца.

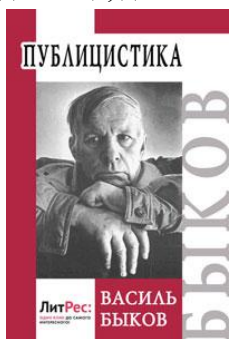
У творчасці Быкава найважнейшай часткай сюжэтаў стала пастаяннае пераадоленне героямі ваеннай прасторы, якая патрабуе поўнай аддачы жыццёвых сіл і абсалютнай засяроджанасці на неадкладным дзеянні ("Воўчая зграя", "Альпійская балада", "Сотнікаў", "Дажыць да світання" і інш.).

Так, падзеі аповесці "Круглянскі мост" пачынаюць разгортвацца толькі ў самай мэты, ля маста. Аднак пісьменніку важна было паказаць якую цяжкую, поўную небяспекі прастору пераадолела група партызан-падрыўнікоў. Таму ў кампазіцыйна-апавядальнай канве іх шлях не мог быць выпушчаны або толькі адзначаны, як тэхнічная падрабязнасць.

У гэтым творы Быкаў ставіць праблему адказнасці чалавека перад сабой, мастацкае рашэнне якой набывае палемічнасць і вастрынню. Па-першае, пісьменнік звяртаецца да адлюстравання партызанскай вайны, дзе найчасцей няма загада, як дзейнічаць, і чалавек кіруецца сумленнем, жыццёвымі прынцыпамі (праблема ўскладняецца і тым, што баявая аперацыя адбываецца коштам жыцця дзіцяці) і, па-другое, дзякуючы сутыкненню розных, непрымірных пунктаў гледжання (Брытвіна, Сцепкі, Маслакова, Данілы) у дачыненні да такіх паняццяў, як абавязак, сумленне, жорсткасць. Адкрыты канец аповесці разглядаецца як свайго роду рашэнне, якое выходзіць за граніцы

кампетэнцыі герояў. Менавіта чытачу даецца права "вяршыць" справядлівы суд па законах высокай маральнасці.

Аднак, ні ў адным творы Быкава поле бою не набірае такой прасторавай сілы і матэрыяльнай верагоднасці як у аповесці "Дажыць да світання". Яна нясе сам ціск войны і непрадказальнасць абставін восенню сорок першага года. Так, воляй сляпога выпадку лёс Іваноўскага, як і вопытнага разведчыка капітана Волаха, склаліся ў ланцуг жорсткіх і трагічных няшчасцяў. Іваноўскі на чале дыверсійнай групы адправіўся ў тыл да немцаў з мэтай знішчыць склад з боепрыпасамі. Аднак, дабраўшыся да месца, зразумеў, што не паспелі - база была перадыслацыравана. Адправіўшы групу назад, Іваноўскі, узяўшы з сабой байца Піваварава, ідзе на пошукі склада. Ноччу яны натрапляць на нямецкі штаб, дзе будуць выпадкова заўважаны. Такія жорсткія абставіны, якія пастаянна праследавалі героя, адлюстроўвалі рэальны малюнак таго часу. І сіла Іваноўскага ў тым, што ён змагаецца да канца, да самага світання.

Такім чынам, абставіны, у якіх дзейнічаюць героі Быкава, зменлівыя, неспадзяваныя, поўныя нягод і трагічных паваротаў. Разам з гэтым у іх адсутнічае ўсякая ступень умоўнасці, яны поўнасю належаць ваеннаму часу і прасторы. Гэтыя абставіны або звязаны з цяжкасцямі пэўнага перыяду вайны ("Жураўліны крык", "Дажыць да світання"), або з ходам ваенных дзеянняў на нейкім адрэзку фронту ("Франтавая старонка", "Трэцяя ракета", "Мёртвым не баліць").

Другой этап творчасці, які прынёс Быкаву афіцыйнае прызнанне і сусветную вядомасць, пачынаецца з 70-х гг. У гэты час былі напісаны аповесці "Сотнікаў" (1970), "Абеліск" (1972), "Дажыць да світання" (1973), "Воўчая зграя" (1975), "Яго батальён" (1976), "Пайсці і не вярнуцца" (1978). Асобую актуальнасць і глыбіню гэтым творам надавала тое, што падзеі вайны паўставалі найчасцей як успамін персанажаў, якія засталіся ў жывых. Звяртанне да памяці герояў як бы

пашырала мастацкую прастору аповесцей. Сюжэтны час, сціснуты да некалькіх дзён, а падчас і гадзін, дапаўняўся - па псіхалогіі ўспамінаў - падзеямі ўжо ўсяго жыцця дзеючых асоб. Так, у "Воўчай зграі" Быкавым паказаны адзін эпізод, сюжэтна не звязаны з асноўнай лініяй апавядання, але ён мае значную ролю ў раскрыцці характару галоўнага героя. Аднойчы зімой сорак трэцяга года Ляўчук з параненым таварышам былі акружаны на лёдзе возера воўчай зграяй. Тады Сашка Колабоў прапаноўвае Ляўчуку пакінуць яго аднаго і прабірацца ў вёску за дапамогай. Пагадзіўшыся, Ляўчук зразумеў зразу, як толькі пачуў стрэлы, што дапусціў недаравальную памылку. Кінуўшыся назад, ён не паспеў - немцы "замест ваўкоў учынілі сваю расправу". Памятаючы тую ноч, калі "за яго жыццё заплаціў уласным жыццём другі", памятаючы аб высокай адказнасці чалавека перад людзьмі і перад самім сабой за свае ўчынкі, аднойчы Ляўчук вынясе на руках з грукаючага пекла дзіця. А праз трыццаць год герой, ідучы на сустрэчу з выратаваным, марыць толькі аб адным, каб ён быў "перш-наперш... чалавекам".

Акрамя цэнтральнага героя Ляўчука, адзінага, хто застаўся ў жывых і чые ўспаміны складаюць асноўны сюжэт твора, на пярэдні план вылучаны тры персанажы - Грыбаед, Клава і Ціханаў, у вобразах якіх Быкаў паказаў простых савецкіх людзей, якія стойка і мужна вынеслі, хай нават і коштам жыцця, цяжар і выпрабаванні вайны. Своеасаблівасць творчай манеры Быкава заключаецца ў тым, што кожны яго твор пры ўсёй сваёй самастойнасці, паўнаце і завершанасці, у той жа час з'яўляецца пэўнага роду працягам яго папярэдніх кніг. Асабліва ярка дадзеная тэндэнцыя назіраецца ў аповесцях так званага "партызанскага" цыкла: "Круглянскі мост" (1969), "Сотнікаў" (1970), "Абеліск" (1972), "Воўчая зграя" (1975), "Пайсці і не вярнуцца" (1978). У іх, як і ў другіх творах, Быкаў імкнецца паказаць тыя маральныя кампаненты духоўнага свету чалавека і тыя межы характару, якія абумоўліваюць яго паводзіны, раскрываючы сілу або слабасць, гераізм або здраду. Аднак, засяроджваючы асноўную ўвагу на псіхалогіі подзвігу, пісьменнік, на наш погляд, не заўсёды ўдзяляе дастатковую

ўвагу другому боку героікі - яе дзейнасці. Так, і Ляховіч, і Прабражэнскі, і Сотнікаў, і Мароз раскрываюцца поўнасю ледзь толькі ў той момант, калі застаюцца сам-насам з ворагам і ўласным сумленнем. Пры гэтым аб іх дзеяннях і ўчынках да апошняга, вырашальнага рубяжа, чытачу практычна нічога невядома. Так, аб барацьбе Сотнікава да таго моманту як ён трапіў у палон, ледзь толькі сказана, што ён агнём прыкрыў адступленне таварышаў. Аднак адсутнасць рашучасці, баявой актыўнасці тлумачыцца тым, што галоўныя героі гэтых аповесцей паказаны пераважна ў духоўнай плоскасці. Моцныя духам, яны аказваюцца слабымі фізічна (кwoлы "очкарик" Ляховіч, пажылы Прабражэнскі, які пакутуе кашлем, абмарожаны Сотнікаў, інвалід Мароз). У той час як іх духоўныя антыподы - Брытвін, Рыбак, Ксяндзоў - паказаны людзьмі моцнымі і рашучымі. Іншым з'яўляецца герой аповесці "Дажыць да світаньня" (за гэту аповесць, а таксама за аповесць "Абеліск" пісьменнік быў ганараваны Дзяржаўнай прэміі СССР), лейтэнант Іваноўскі, чалавек духоўна суцэльны, дзейны. Гэта тыповы вобраз камандзіра першага звяна, якое дзяліла ўсе цяжары акупнага жыцця з радавымі байцамі.

Сярод "партызанскіх" аповесцей няма ні адной, дзе б не былі адлюстраваны дзеці. Яўрэйская дзяўчынка Бася і дзеці Дёмчыкі ("Сотнікаў"), Віцька, які загінуў на мосце ("Круглянскі мост"), Валодзька, ціха памёршы у лясной зямлянцы ("Воўчая зграя"), хлопчыкі Мароза ("Абеліск") - усе яны рэдка аказваюцца ў цэнтры аўтарскай увагі, але ўсялякі раз у іх адлюстраванні праглядае боль і вострае пачуццё іх безабароннасці перад тым, што павінна здарыцца.

Своеасаблівым пераходам да сучаснага этапу (80-90-е гг.) становіцца "Знак бяды" (1982), затым з'яўца следам аповесці "Кар'ер" (1986), "У тумане" (1987), "Аблава" (1990), "Вялікі холад" (1993). У гэтыя гады Быкаў адкрывае для сябе новы ідэйна-тэматычны дыяпазон з ярка заяўленай эпічнай тэндэнцыяй, са зваротам да эпохі 30-х гг.

У аповесці "Знак бяды" пісьменнік пашырае гарызонты свайго творчага пошуку, па-мастацку даследуючы новыя пласты народнага жыцця. У 1986 годзе за гэты твор Быкаў атрымаў Ленінскую прэмію.

Адным з першых, хто адгукнуўся на з'яўленне "Знака бяды" быў Г. Бакланаў, які правільна адзначыў, што "ні ў адной з яго (Быкава) ранейшых рэчаў не быў так натуральна перададзены просты ход жыцця". Упершыню мінулае герояў, якое нясе найважнейшы дадатковы сэнс і гістарычную глыбіню, знайшло мастацкае раўнапраўе з сапраўдным. Такім чынам, Быкаў паказаў сувязную ролю падзей, ва многім вызначыўшым лёс пакалення, лёс краіны. Не выпадкова ў самым пачатку аповесці ён кажа аб "непадуладнай часе ўсёахопнай чалавечай памяці, надзеленай спрадвечнай здольнасцю ператвараць мінулае ў сёлетняе, звязваць сапраўднае і будучае".

Пачынаючы з "партызанскіх" аповесцей увага Быкава звернута да жыцця, якое затаілася ў сялянскіх вёсках, але пакуль яшчэ што размешчанах як бы на абочыне асноўных падзей. І толькі ў аповесці "Знак бяды" адбываецца перамяшчэнне вясковага жыцця ў цэнтр апавядання. Карцінай спусташэння, мёртвага запусцення адкрываецца аповесць. Гэта самы пачатак восені сорок першага года, прыдарожны хутар у адным з аддаленых куткоў Беларусі. Чытача агортвае атмасфера, якая гняце няшчасце, бяду, і гэта ясна адчуваецца ўжо ў назве аповесці. На схіле гадоў перад героямі раскрылася бездань - "новае, страшнае ў сваёй незвычайнасці жыццё пад немцам". Марудна развіваецца сюжэт твора, але з кожным новым знакам бяды спіскаецца кольца абставін вакол Сцепаніды і Петрака, напаўняючыся цягучым трывожным чаканнем. Стукаюць сякеры ў ракі - немцы наводзяць мост, сняцца цяжкія сны, каркае варона над хутарам, узгадваецца мёртвы жаўрук з той даўняй, шчаслівай вясны, калі пасля батрацтва ўпершыню ў жыцці аралі сваю зямлю, стаіць перад вачыма пакутлівая смерць вясковага хлопчыка Янкі, з якім усё роўна як абарваўся моцны сялянскі род. Такім чынам, адчуванне часу, які рухаецца, ў аповесці "Знак бяды", на працягу якога героі і розныя абставіны істотна мяняюцца, ствараецца не пры дапамозе знака вялікіх часовых інтэрвалаў, а дасягаецца галоўным чынам шляхам паступовага разгортвання ўнутранага жыцця персанажаў.

Быкаў упершыню раскажаў не аб людзях, злучаных адным аковам, адной баявой задачай, адной партызанскай вылазкай (аповесць "Кар'ер" яшчэ не была напісана), а аб тых, каго вайна застала дома, у родных сценах, у сваім звыклым сялянскім крузе. Асцярожны, ціхі, які вечна імкнецца "асцерагчыся бяды" Пятрок і рашучая, гордая, працавітая Сцепаніда - вобразы ў цэлым новыя для Быкава. Пятрок і Сцепаніда за сваё жыццё сталі сведкамі і ўдзельнікамі грандыёзных эпахальных падзей краіны: рэвалюцыі, грамадзянскай вайны, калектывізацыі і Айчынай вайны. Пераносячы падзеі ў часы калектывізацыі, Быкаў паказвае, што жыццё ў гэтых старых ніколі не было лёгкай. Але яны заўсёды стараліся жыць па тых незамутнёных духоўных законах, якія фарміраваліся вякамі ў свядомасці народа. Сцепаніда заўсёды ўмела пастаяць за сябе. І тады, калі ёй з Петраком выпаў пры раздзеле двара пана Адольфа Яхімоўскага, у якога "шэсць гадоў, не шкадуючы сябе, верадзілася ў батрачках", лапкі зямлі - сугліністы пагорак, такі пракляты і бясплодны, што яны прызвалі яго Галгофай; і тады, калі з пачаткам калектывізацыі яна, не раздумваючы, запісалася ў калгас; і тады, калі першай выйшла супраць раскулачвання серадняка Івана Гужова. Пятрок і Сцепаніда мелі цвёрдую перакананасць у тым, што "з людзьмі трэба жыць па-добраму, калі хочаш, каб да цябе адносіліся па-людску", што "чалавек гэтак устроены, што адказвае дабром на дабро і наўрад ці можа адказаць дабром на зло. Зло не можа парадзіць нічога, акрамя зла, на другое яно не здатна". Таму героі аповесці адкрыта кідаюць выклік ворагу, спальваючы свой дом і сябе, горда і непакорліва прымаюць смерць, так і не раскрыўшы паліцаям тайну схаванай бомбы. У гэтую крытычную хвіліну яны раскрываюць у сабе тое галоўнае, што ляжала да пары задушанае нялёгкім жыццём, празмернай працай і штодзённымі клопатамі.

У гэты перыяд у творчасці Быкава на змену "гераічнай" сітуацыі прыходзіць сітуацыя "тупіковая". Аднак варта адзначыць, што яна ўзнікала і раней у апавяданні "Праклён" і ў аповесці "Пастка". Але з новай сілай гэтая сюжэтная калізія праявіцца ў аповесцях "Аблага", "У

тумане", "Сцюжа", героі якіх аказваюцца ў тупіку, пастцы, у апошняя рысы, дзе нават гераічнай смерцю нічога не дакажаш і не паправіш.

Выбар ваеннай тэмы Быкавым абумоўлены двума прычынамі: гістарычнай (людзі павінны ведаць, якім чалавечым коштам была заваявана перамога над фашызмам) і сучаснай (як ён сам падкрэсліваў) - мы не ходзім сёння ў разведку, але нам і зараз патрэбныя тыя духоўныя прынцыпы, якія сілкавалі ў гады вайны гераізм, сумленнасць, мужнасць, пачуццё адказнасці і г.д. І калі ў пачатку творчага шляху пісьменнік праслаўляе подзвіг чалавека, які змагаецца да апошняй кроплі крыві, то пазней ён будзе аналізаваць вытокі гэтага подзвігу - невычэрпныя духоўныя магчымасці чалавечага духу. У гэтым сэнсе паказальны рух сходных па сюжэтнай калізіі твораў - ад рамантычнага апавядання "Смерць чалавека" да напоўненай найглыбейшага рэалістычнага псіхалагізму аповесці "Дажыць да світання".

Творы

- "   Ход канем (1960) - зборнік
- "   Апошні баец (1958/2007) - аповесць
- "   Жураўліны крык (1959) - аповесць
- "   Здрада (1961) - аповесць

- "   Трэцяя ракета (1962) - аповесць
- "   На сцяжыне жыцця (1958)
- "   Эстафета (1959)
- "   Франтавая старонка (1960)
- "   Альпійская балада (1963) - аповесць

- " Пастка (1962) - аповесць
- " Мёртвым не баліць (1965) - аповесць
- " Сваякі (1966)
- " Праклятая вышыня (1968) - аповесць
- " Круглянскі мост (1968) - аповесць
- " Сотнікаў (1970) - аповесць
- " Абеліск (1971) - аповесць
- " Дажыць да світання (1972) - аповесць
- " Воўчая зграя (1974) - аповесць
- " Яго батальён (1975) - аповесць
- " Пайсці і не вярнуцца (1978) - аповесць
- " Знак бяды (1982) - аповесць
- " Кар'ер (1986) - раман
- " Аблава (1986) - аповесць
- " У тумане (1987) - аповесць
- " Круты бераг ракі - аповесць
- " Бліндаж (1987/2007) - аповесць
- " На крыжах (1992) - зборнік артыкулаў і інтэрв'ю
- " Сцюжа (1991) - аповесць
- " Палюбі мяне, салдацік (1996) - аповесць

- " Крыжовы шлях (1998) - зборнік артыкулаў і інтэрв'ю
- " Афганец (Гадзіна шакалаў) (1998) - аповесць
- " Воўчая яма (1999) - аповесць
- " Пахаджане (1999) - цыкл апавяданняў
- " Балота (2001) - аповесць
- " Доўгая дарога дадому (2002) - кніга ўспамінаў

Кіна- і тэлефільмы

- " "Трэцяя ракета" (1963) - па аднайменнай аповесці
- " "Альпійская балада" (1966) - па аднайменнай аповесці
- " "Пастка" (1966) - па аднайменнай аповесці
- " "Доўгія вёрсты вайны" (1975), 3 серыі - "Жураўліны крык",
- “ “Праклятая вышыня", "На ўсходзе сонца"
- " "Дажыць да світання", (1975) - па аднайменнай аповесці
- " "Воўчая зграя" (1975) - па аднайменнай аповесці
- " "Абеліск" (1976) - па аднайменнай аповесці
- " "Узыходжанне" (1976) - па аповесці "Сотнікаў"
- " "Фруза" (1981) - па апавяданні "На сцежцы жыцця"
- " "Знак бяды" (1985) - па аднайменнай аповесці
- " "Круглянскі мост" (1989) - па аднайменнай аповесці
- " "Адна ноч" (1989) - па аднайменным апавяданні

- " "Яго батальён" (1989), 2 серыі - па аднайменнай аповесці
- " "На чорных лядах" (1995) - па апавяданнях "На чорных лядах", "Перад канцом"
- " "Асуджаныя на вайну" (2008) - па аповесці "Пайсці і не вярнуцца"

Музычныя творы

- " балет "Альпійская балада" (1967, музыка Яўгена Глебава)
- " опера "Сцежкаю жыцця" (1980, музыка Генрыха Вагнера, па "Воўчай зграі")

Узнагароды

- " Ленінская прэмія (за аповесць "Знак бяды"; 1986)
- " Дзяржаўная прэмія СССР (за аповесці "Дажыць да світання" і "Абеліск"; 1974)
- " Дзяржаўная прэмія БССР імя Якуба Коласа (за аповесці "Воўчая зграя", "Яго батальён"; 1978)
- " Літаратурная прэмія БССР імя Якуба Коласа (за аповесць "Трэцяя ракета"; 1964)
- " Народны пісьменнік Беларусі (1980)
- " Герой Сацыялістычнай Працы (1984)
- " Ордэн Леніна (1984)

- " Ордэн Айчыннай вайны 1 ступені (1985)
- " Ордэн Дружбы (1994)
- " Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга (1974)
- " Ордэн Чырвонай Зоркі (1944)
- Медалі, у тым ліку:
  - о Медаль "За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг."
  - о Юбілейны медаль "Дваццаць гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг."
  - о Юбілейны медаль "Трыццаць гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг."
  - о Юбілейны медаль "Сорак гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг."
  - о Юбілейны медаль "50 гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг."
  - о Медаль Францыска Скарыны (1994)

СТАРОНКІ СПАДЧЫНЫ

1. Быков, В. Собрание произведений: в 14 т. / Быков В. - Москва; Минск: Время; Союз белорус. писателей, 2006. - 599 с.
2. Быков, В. Собрание сочинений: в 6 т. / Василь Быков. - Минск: Мастацкая літаратура, 1992. - Т. 1-6.
3. Быкаў, В. Збор твораў: у 4-х т. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1980-1981.
4. Быков, В. Собрание сочинений: в 4 т. / Василь Быков. - Москва: Молодая гвардия, 1985. - Т. 1-4.
5. Быкаў, В. Выбранные творы: у 2-х т.- Мінск: Мастацкая літаратура, 1974.
6. Быков, В.В. Альпийская баллада; Сотников / Василь Быков. - Москва: Воениздат, 1986. - 253 с.
7. Быкаў, В. Аповесці / Васіль Быкаў. - Мінск: Мастацкая літаратура. - 2009. - 622 с. - (Школьная бібліятэка).
8. Быков, В. Афганец: повести / Василь Быков. - Москва: Вагриус, 2005. - 589, [2] с.
9. Быков, В. Бедные люди: повести и рассказы: пер. с белорус. / Василь Быков. - Москва: ВАГРИУС, 2002. - 460 с.
10. Быков, В.В. Болото. Волчья яма. Стужа / В. Быков. - Минск: Кніга, 2003. - 384 с.
11. Быков, В. В первом бою: рассказ // Неман. - 2009. - № 5. - С. 59-63.
12. Быков, В.В. В тумане / Василь Быков. - Москва: Советский писатель, 1989. - 320 с.
13. Быков, В.В. Военные повести / Василь Быков. - Москва: Воениздат, 1966. - 380 с.
14. Быков, В. Волчья стая: повести / Василь Быков. - Фрунзе: Мектеп, 1985.- 303 с.: ил.
15. Быкаў, В. Выбранае. - Мінск: Ураджай, 2001. - 415 с.: іл. - (Школьная бібліятэка).

16. Быкаў, В. Гарадзенскі архіў: Невядомыя творы (1957—1972). Незавершанае. Нататнікі / Васіль Быкаў; укладанне, уступнае слова і каментарыі С. Шапран. - Гародня [Гродна]: Wrocław, 2012. - 444, [1] с., [12] л. іл. - (Гарадзенская бібліятэка).
17. Быков, В.В. Дожить до рассвета. Обелиск / Василь Быков. - Йошкар-ола: Марийское книжное издательство, 1985. - 256 с.
18. Быков, В. Долгая дорога домой: мемуары / Василь Быков; [пер. с белорус. и послесл. В. Тараса]. - Москва: АСТ; Минск: Харвест, 2005. - 444 с., [4] л. ил., портр.
19. Быков, В.В. Его батальон / Василь Быков. - Москва: Молодая гвардия, 1976. - 288 с.
20. Быков, В.В. Журавлиный крик / Василь Быков. - Минск: Юнацтва, 1984. - 272 с. - (Библиотека юношества).
21. Быков, В.В. Знак беды. Карьер / Василь Быков. - Минск: Мастацкая літаратура, 1989. - 542 с. - (Белорусская проза).
22. Быков, В.В. Карьер / Василь Быков. - Москва: Известия, 1990. - 384 с.
23. Быков, В. Колокола Хатыни / Василь Быков. - Москва: Правда, 1987. - 171 с.
24. Быков, В.В. Мертвым не больно / Василь Быков. - Москва: Эксмо, 2005. - 672 с.
25. Быкаў, В. Нататнікі // Быкаў, В. Гарадзенскі архіў (1957 - 1972). Незавершанае. Нататнікі. - Гародня - Wrocław, 2012. - С. 321-379.
26. Быкаў, В. Незавершанае: Атакі не будзе.; "Машыну "хуткай дапамогі"..."; Перасмешніца; "Солнечное пятно..."; "У одного самодура-купца..." // Быкаў, В. Гарадзенскі архіў (1957 - 1972). Незавершанае. Нататнікі. - Гародня - Wrocław, 2012. - С. 297-320.

27. Быков, В.В. Обелиск / Василь Быков. Неизвестный солдат / Анатолий Рыбаков. - Москва: Молодая гвардия, 1985. - 237 с. - (Библиотека юности).
28. Быков, В.В. Повести / Василь Быков. - Москва: Пушкинская библиотека, 2005. - 524 с. - (Внеклассное чтение).
29. Быков, В. Повести огненных лет / В. Быков; [авториз. пер. с белорус. М. Горбачева]. - Москва: Художественная литература, 1964. - [1], 104 с.
30. Быков, В. Повести разных лет: пер. с белорус. / Василь Быков. - Москва: Художественная литература, 1990. - 716, [2] с.
31. Быков, В.В. Пойти и не вернуться / Василь Быков. - Москва: Советский писатель, 1980. - 368 с.
32. Быков, В. Полюби меня, солдатик...: повести / Василь Быков. - Москва: Эксмо, 2009. - 380, [2] с. ;
33. Быков, В. Правдой единой: лит. критика, публицистика, интервью / Василь Быков. - Минск: Мастацкая літаратура, 1984. - 263 с.: 12 л. ил.
34. Быков, В. Собрание военных повестей в одном томе / Василь Быков. - Москва: Эксмо, 2011. - 956, [2] с. - (Полное собрание сочинений).
35. Быков, В.В. Сотников; Обелиск; Дожить до рассвета; Пойти и не вернуться / Василь Быков. - Москва: Художественная литература, 1984. - 374 с.
36. Быков, В. Третья ракета. Дожить до рассвета: повести / Василь Быков. - Ленинград: Лениздат, 1981. - 254 с.: ил. - (Школьная библиотека).
37. Быков, В.В. Фронтовые страницы / Василь Быков. - Минск: Беларусь, 1966. - 456 с.
38. Быков, В. Час шакалов: [повесть] / Василь Быков. - Москва: Время, 2005. - 123 с.

ТЭМАТЫЧНЫЯ ЗБОРНІКІ

39. Война = Krieg: 1941-1945 произведения русских и немецких писателей / [сост.: Юрий Архипов, Владимир Кочетов; предисл.: Лев Аннинский]. - Москва: ПРОЗАиК, 2012. - 684, [3] с.: ил.
40. Павшие и живые: фронтовая проза / [сост.: М. Лидина; вступ. ст.: Е.С. Роговер]. - Санкт-Петербург: Искусство-СПБ, 2005. - 478, [2] с. ; 22 см. - (Школа прозы).
41. Русский характер / предисл. А. Суркова. - М.: Молодая гвардия, 1970. - 335 с.

ГІСТОРЫЯ ЖЫЦЦЯ

42. Быкаў Васіль // Беларуская мова: энцыклапедыя / пад рэд. А.Я. Міхневіча. - Мінск, 1994. - С. 106-108.
43. Быкаў Васіль // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. - Мінск, 1996. - Т. 3. - С. 371.
44. Быкаў Васіль // Беларускі фальклор: энцыклапедыя: у 2 т. - Мінск, 2005. - Т. 1. - С. 198-199.
45. Быкаў Васіль // Беларускія пісьменнікі: біябібліягр. слоўнік: у 6 т. / [рэдкал.: І.Э. Багдановіч і інш.]. - Мінск, 1992. - Т. 1. - С. 426-444.
46. Васіль Быкаў // Беларускія пісьменнікі (1917-1990): даведнік / [склад. А.К. Гардзіцкі]. - Мінск, 1994. - С. 77-78.
47. Быкаў Васіль Уладзіміравіч // 250 асоб з Беларусі ў дыялогах культур = 250 people from Belarus in the dialogue of cultures / [рэд.: Т.Л. Пісарэнка, Л.У. Языковіч; пер. на англ. мову Л.М. Серады]. - Мінск, 2008. - С. 244-245.
48. Быкаў Васіль Уладзіміравіч // Культура Беларусі: энцыклапедыя. - Мінск, 2011. - Т. 2. - С. 129-130.
49. Быков Василь // Республика Беларусь: энциклопедия: [в 7 т.]. - Минск, 2006. - Т. 2. - С. 567.

50. Быкаў Васіль Уладзіміравіч // Тэатральная Беларусь: энцыклапедыя: у 2-т. / пад агул. рэд. А.В. Сабалеўскага. - Мінск. - 2002. - Т. 1. - С. 188.
51. Быкаў Васіль Уладзіміравіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6 т. - Мінск, 1994. - Т. 2. - С. 142.
52. Абрамейка, С. Вясна з Быкавым / С. Абрамейка // Дзеяслоў. - 2005. - № 3. - С. 191-207.
53. Адамовіч, А.М. Васіль Быкаў: фотанарыс / аўтар тэкста А.М. Адамовіч. - Мінск: Беларусь, 1986. - 71 с.
54. Андраюк, С. Біяграфія творцы ў кантэксце часу / С. Андраюк // Полымя. - 2009. - № 6. - С. 143-153.
55. Андреюк, С.А. Проза [XX в.]. Современная Беларусь / С.А. Андреюк. - Минск, 2007. - Т. 3. - С. 85-107.
56. Арлоў, У. Васіль Быкаў [(1924, в. Бычкі Вушацк. р-на - 2003, Мінск)] / У. Арлоў // Арлоў У. Імёны свабоды. - Радыё свабодная Еўропа Радыё Свабода, 2007. - С. 362-363.
57. Бабровіч, В. Усё пачалося з Бычкоў / В. Бабровіч // Культура. - 2004. - 19-25 чэрвеня (№ 25-26). - С. 7.
58. Берлеж, М. Пра добрага і блізкага чалавека / М. Берлеж // Літаратура і мастацтва. - 2012. - 22 чэрвеня (№ 25). - С. 10. - Рэц. на кн.: Сулянаў А. Васіль Быкаў. Камбат. Письменник. Друг.
59. Благодать: Вера. Надежда. Любовь: [сборник]. - Мінск : РекАрт. - 32 с.
60. Бугаёў, Д. Байцоўская пазіцыя і душэўная далікатнасць: (праўдзівыя сяброўскія згадкі пра Васіля Быкава) / Д. Бугаёў // Полымя. - 2004. - № 6. - С. 189-200.
61. Бугаёў, Д.Я. Васіль Быкаў: нарыс жыцця і творчасці: для сярэд. і ст. шк. узросту / Д.Я. Бугаёў. - Мінск: Народная асвета, 1987. - 207 с. - (Народныя пісьменнікі БССР).
62. Бугаёў, Д. Энцыклапедычны даведнік пра Васіля Быкава / Д. Бугаёў // Полымя. - 2010. - № 5. - С. 156-163.

63. Буйко, А. Васіль Быкаў у беларускіх энцыклапедыях: параўнальны аналіз артыкулаў / А. Буйко // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 30-32.
64. Быкаў, В. Аўтабіяграфічныя нататкі да “Доўгай дарогі дадому” // Дзеяслоў. - 2006. - № 4. - С. 175-190.
65. Быкаў, В. "Дар бацькі нікому не перадаўся": [гутарка з сынам Васіля Быкава Васілём] // Звязда. - 2013. - 2 лістапада (№ 208). - С. 4.
66. Быкаў, В. “Напісаць сваю аўтабіяграфію...”: аўтабіяграфія // Быкаў В. Гарадзенскі архіў (1957-1972). Незавершанае. Нататнікі. - Гародня – Wrocław, 2012. - С. 23.
67. Быкаў В.У. (1924 – 2003) – 80 год з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі // Дадатак да Новых кніг. - 2004. - № 5. - С. 7-12.
68. Быкаўскія сітуацыі: [85 год з дня нараджэння В. Быкава] // Літаратура і мастацтва. - 2009. - 19 чэрвеня (№ 23). - С. 12.
69. Быков, В. В наследство от деда мне достались домашние тапочки: беседа с внуком Василя Быкова Василием // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2009. - 18 июня (№ 113). - С. 10-11.
70. Быкова, В. "Шкурки кротов в заготконтору сдавал и книжки покупал": беседа с сестрой Василя Быкова Валентиной // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2011. - 16 июня (№ 112). - С. 8.
71. Ваганов, С. Уроки Быкова: [Геннадий Буравкин и Валентин Тарас говорят с нами о Быкове] / С. Ваганов // Труд-7. - 2005. - 23-29 июня. - С. 12.
72. Васілеўскі, П. Як Леанарда: [пра малюнкi Васіля Быкава, Уладзіміра Караткевіча, Кузьмы Чорнага] / П. Васілеўскі // Культура. - 2012. - 1 верасня (№ 35). - С. 6.
73. Васіль Быкаў / аўт. тэксту А.М. Адамовіч. - Мінск: Беларусь, 1986. - 71 с.
74. Васіль Быкаў: вядомы і невядомы: літаратуразнаўчае эсэ, успаміны / [уклад. М. Мінзер]. - Мінск: Літаратура і мастацтва, 2011. - 175 с., [4] л. фат.

75. Василь Быков: [творческий портрет / авт. текста А.М. Адамович]. - Минск: Беларусь, 1986. - 70, [1] с.: ил.
76. Василь Быков = Васіль Быкаў: [сборник]. - Мінск: Беларусь, 1986. - 71 с.: ил., портр., цв. ил.
77. Васіль Уладзіміравіч Быкаў: [(19.06.1924 - 22.06.2003)] // Звязда. - 2003. - 25 чэрвеня. - С. 1.
78. Васюкова-Соболева, Г. "Гори, гори, моя звезда...": повесть-воспоминание: [из кн. воспоминаний о встречах с бел. писателями В. Быковым и А. Карпюком в 1976 г.] / Г. Васюкова-Соболева // Неман. - 1998. - № 10. - С. 193-225.
79. Гимпелевич, З. Василь Быков: книги и судьба / Зина Гимпелевич. - Москва: Новое литературное обозрение, 2011 - 396, [2] с., [10] л. ил.
80. Грышкевіч, С. З трывогай за будучыню: [да 85-годдзя Васіля Быкава] / С. Грышкевіч // Літаратура і мастацтва. - 2009. - 19 чэрвеня (№ 23). - С. 13.
81. Дедков И.А. Василь Быков: повесть о человеке, который выстоял / И.А. Дедков. - Москва: Советский писатель, 1990. - 308, [3] с.
82. Дракохруст, А. Василь Быков, далёкий и близкий: [к 80-летию со дня рождения] / А. Дракохруст // Труд-7. - 2004. - 17 июня. - С. 19.
83. Егорова, О. Остаются книги, остаётся верность: [к 80-летию со дня рождения] / О. Егорова // Народная газета. - 2004. - 19 чэрвеня. - С. 4.
84. Ефимова, Г. Золотая премия В. Быкова: [о награждении В. Быкова Междунар. Золотой премией Сан Валентино на приеме в посольстве Италии] / Г. Ефимова // Народная воля. - 1998. - 5 чэрвеня. - С. 1.
85. Жуковіч, М. Біяграфія Васіля Быкава / М. Жуковіч // Роднае слова. - 2005. - № 1. - С. 48-50.
86. Залоска, Ю. Дыялогі з Васілём Быкавым: інтэрв'ю, эсэ / Юрась Залоска. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1995. - 95 с. + [8] с.: іл.

87. Залоска, Ю. Праўда як рэлігія: гутаркі з Васілём Быкавым / Юрась Залоска. - Мінск: Медысонт, 2010. - 190, [1] с. - (Кнігарня пісьменніка). - (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў "Кнігарня пісьменніка"; вып. 6).
88. Золотусский, И. Знак беды. Три встречи с Василём Быковым / И. Золотусский // Литературная газета. - 2004. - N 24. - С. 8.
89. Імгненні жыцця; Васіль Быкаў. Франтавыя старонкі. - Мінск: Беларускі відэацэнтр, [2010]. - 1 электрон. апт. дыск (DVD-ROM).
90. Кандратаў, М. Жыццёвы калідор Васіля Быкава / М. Кандратаў // Маладосць. - 2012. - № 6. - С. 117-119.
91. Кардин, В. Конец изгнания / В. Кардин // Новое время. - 2003. - № 28. - С. 32-33
92. Карлюкевіч, А. Мастацтву патрэбна праўда...: [85 год з дня нараджэння] / А. Карлюкевіч // Маладосць. - 2009. - № 6. - [укладыш].
93. Кузьмин, А.Т. Ночь. Улица. Звонок ...: [из воспоминаний бывшего секретаря ЦК КПБ А.Т. Кузьмина о встречах с бел. писателем В. Быковым в 70-е г.] // Рэспубліка. - 1999. - 31 снежня. - С. 4
94. Лазарев, Л. Правда останется: [о Василе Быкове] / Л. Лазарев // Знамя. - 2003. - № 12. - С. 113-124.
95. Лазарев, Л. И. Василь Быков / Л.И. Лазарев. - Москва: Художественная литература, 1979. - 173 с.
96. Лазарчык, Н.В. Лёс і творчасць В. Быкава. Аповесць "Сотнікаў" - твор пра веліч чалавечага духу: план-канспект ў 11-м класе / Н. В. Лазарчык // Беларуская мова і літаратура. Серыя "У дапамогу педагогу". - 2013. - № 7. - С. 37-43.
97. Логінава, Т. Васіль Быкаў. "Незагойная рана" / Т. Логінава // Беларуская мова і літаратура. - 2004. - N 5. - С. 35-41.
98. Максимчик, И. Василь Быков. История жизни поместилась на пятнадцати квадратных метрах /

- И. Максимчик // Вечерний Гродно. - 2009. - 17 чэрв. - С. 12.
99. Мачэль, А. Васіль Быкаў. Звесткі пра жыццё і творчасць / А. Мачэль // Роднае слова. - 2008. - № 6. - С. 39-41.
100. Мурина, С. Василь Быков всегда молодой / Светлана Мурина // Гродзенская праўда. - 2014. - 18 чэрвеня. - С. 8.
101. Мурина, С. Василь Быков: “доверяй, но проверяй”: [о встречах гродн. писателя Виктора Куца с Василем Быковым. 60-е гг. XX в.] / Светлана Мурина // Гродзенская праўда. - 2014. - 13 жніўня. - С. 8.
102. Мурина, С. Василь Быков: штрихи к портрету / Светлана Мурина // Гродзенская праўда. - 2014. - 16 крас. - С. 8.
103. Мурина, С. Известные факты биографии Василя Быкова / Светлана Мурина; фото // Гродзенская праўда. - 2012. - 20 чэрвеня. - С. 6, 7.
104. Мяснікоў, А.Ф. Васіль Быкаў (1924-2003): талент мужны, непаўторны / Анатоль Мяснікоў // Сто асоб беларускай гісторыі: гіст. партр. / Анатоль Мяснікоў. - 2-е выд., дапрац. - Мінск, 2009. - С. 305-308.
105. Наш Быкаў: кніга ўспамінаў / уклад. Г. Бураўкін. - Мінск: Кніга, 2004. - 494 с.
106. Наш Быкаў: кніга успамінаў / уклад. Г. Бураўкін. - Мінск: Звукотэкс. - 1 электрон. аптычны дыск (CD-ROM). - (Аудиокнига).
107. Известный Василь Быков // Белорусский рынок. - 2004. - 2 февраля. - С. 9.
108. Несцяровіч, С. Біяграфія і творчасць Василя Быкава (XI клас) / С. Несцяровіч // Роднае слова. - 2010. - № 8. - С. 81-83.
109. Нехамкин, С. "Я хочу только одного - остаться честным": [80 лет со дня рождения Василя Быкова] / С. Нехамкин // Известия. - 2004. - 19 июня. - С. 5.
110. Никитина, Т. Гродненский причал Василя Быкова: [о жизни бел. писателя в Гродно] / Т. Никитина // Труд-7. - 2007. - 8 февраля. - С. 14-15.

111. Нікіфаровіч, В. Рыцар сумлення і свабоды: [да 85-годдзя з дня нараджэння Васіля Быкава] / В. Нікіфаровіч // Дзеяслоў. - 2009. - № 3 (40). - С. 258-265.
112. Очаковская, Л. Не рассчитывай на милосердие: [о белорусском писателе В. Быкове] / Л. Очаковская // Центральная газета. - 1999. - 18 июня. - С. 3.
113. Пациенко, Г. Светлый облик Василя Владимировича / Г. Пациенко // Нёман. - 2009. - № 1. - С. 126-133.
114. Пракопчык, Б. Пра Васіля Быкава і нас: Як ставімся да спадчыны народнага пісьменніка Беларусі і былога жыхара Гродна? / Барыс Пракопчык // Звязда. - 2014. - 2 кастрычніка (№ 187). - С. 5. - (Гарадзенскія чытанні).
115. Рашэтнікава, Н.Б. Васіль Уладзіміравіч Быкаў, 1924-2003 / Н.Б. Рашэтнікава // Беларуская літаратура XX стагоддзя (біяграфіі, бібліяграфія, літаратурная крытыка): давед. для ст. шк. узросту / [Д.Я. Бугаёў і інш.]. - Мінск, 2008. - С. 203-219.
116. Рублевская, Л. Власть над человеческой совестью: [к 80-летию В. Быкова] / Л. Рублевская // Наша ніва. - 2004. - 18 июня. - С. 7.
117. Рублевская, Л. "Усё мінае - гонар не мінае": [Васілю Быкову- 85] / Л. Рублевская // Беларусь сегодня. - 2009. - 19 июня. - С. 8.
118. Скуратович, К. Ключи и отмычки: [о В. Быкове] / К. Скуратович // Белорусский рынок. - 2003. - 30 июня. - 6 июля. - С. 5.
119. Сульянов, А. Василь Быков. Комбат. Писатель. Друг / А. Сульянов // Нёман. - 2008. - № 2. - С. 110-132; № 3 - С. 137-159.
120. Тарас, В. Быкаў у Празе / В. Тарас // Наша ніва. - 2004. - 18 чэрвеня. - С. 6.
121. Тычина, М. Поединок: Василь Быков и время: [к 75-летию бел. нар. писателя] / М. Тычина // Всемирная литература. - 1999. - N 7. - С. 129 - 138.

- 122.Тычко, Г.К. Усё вырашае сумленне: выбар у жыцці і прозе Васіля Быкава / Г.К. Тычко // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 4-7.
- 123.Цімошык, А. Жывыя: словы, з якіх пачынаўся пісьменнік Васіль Быкаў / Л. Цімошык // Звязда. - 2013. - 9 лютага (№ 26). - С. 6.
- 124.Чарнякевіч, Ц. В. Васіль Быкаў. Адзінота і свабода / Ціхан Чарнякевіч // Маладосць. - 2013. - № 6. - С. 122-125.
- 125.Шапран, С. "Адзіны шанц": [старонкі кнігі "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, ўспамінах, лістах"] / С. Шапран // Дзеяслоў. - 2008. - № 6 (37). - С. 264-292.
- 126.Шапран, С. "Аперацыя "Круглянскі мост": [старонкі кнігі "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах"] / С. Шапран // Дзеяслоў. - 2008. - № 3. - С. 254-270.
- 127.Шапран, С. Василь Быков всю жизнь скрывал, что выдумал «Альпийскую балладу» / С. Шапран // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2008. - 19-25 июня. - С. 11.
- 128.Шапран, С. Васіль Быкаў: гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах: у 2-х ч. / Сяргей Шапран. - Мінск, 2009. - Ч. 1. - 2009. - 731 с. - (Бібліятэка Бацькаўшчыны), (Гарадзенская Бібліятэка).
- 129.Шапран, С. Васіль Быкаў: гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах: у 2-х ч. / Сяргей Шапран. - Мінск, 2009. - Ч. 2. - 2009. - 770 с. - (Бібліятэка Бацькаўшчыны), (Гарадзенская Бібліятэка).
- 130.Шапран, С.У. Васіль Быкаў і выяўленчае мастацтва: ад мастакоў Гродна да Марка Шагала / С.У. Шапран // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 37-40.
- 131.Шапран, С. Василь Быков. История жизни...: первое фронтовое письмо писателя нашли случайно: [беседа с автором книги "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, успамінах, лістах" пісателем С. Шапраном] /

- Сергей Шапран; беседовала Юлия Тельтевская; фото // Аргументы и факты. - 2013. - 26 июня (№ 26). - С. 39.
- 132.Шапран, С. Васіль Быкаў: "Я хацеў стаць мастаком": [малюнкi Васіля Быкава] / С. Шапран // Роднае слова. - 2013. - № 6. - С. 80 - 84.
- 133.Шапран, С. "Ваша праўда не адпавядае нашаму разуменьню гісторыі": [старонкі кнігі "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах"] / Сяргей Шапран // Дзеяслоў. - 2008. - № 5 (36). - С. 264-288.
- 134.Шапран, С. "Мэта і сродкі": [старонкі кнігі пра В. Быкава] / С. Шапран // Дзеяслоў. - 2007. - № 3. - С. 262-273.
- 135.Шапран, С. Последние дни Василя Быкова / С. Шапран // Комсомольская правда. - 2004. - 18 июня. - С. 20-21.
- 136.Шапран, С. "Сотнікаву" ён застаўся больш верным, чым Твардоўскаму: [старонкі кнігі "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах"] / Сяргей Шапран // Дзеяслоў. - 2007. - № 6. - С. 220-240.
- 137.Шапран, С. "Тое, што хачу, я ўсё роўна скажу": [старонкі кнігі "Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах"] / Сяргей Шапран // Дзеяслоў. - 2006. - № 6. - С. 214-231.
- 138.Шевченко, М. "У жыцці жыцця мне мала, мала...": [о бел. писателе Василе Быкове. / Мария Шевченко; фото // Целитель (Гродно). - 2012. - № 6. - С. 2, 3.

ПРА ЧАС І ПРА СЯБЕ

- 139.Быкаў, В. «Тое, што хачу, я ўсё роўна скажу» / С. Шапран // Дзеяслоў. - 2006. - № 6. - С. 214-231.
- 140.Быкаў, В. "Тое, што хачу, я ўсё роўна скажу" / С. Шапран // Дзеяслоў. - 2007. - № 1. - С. 233-254.
- 141.Быкаў, В. "Катэгарычна аб'яўляю, што я - пісьменьнік беларускі... ": [перапіска В. Быкава і Лазара Лазарава

- (рускага крытыка)] // Дзеяслоў. - 2009. - № 2 (39). - С. 235-257.
- 142.Быкаў, В. Пункціры жыцця / Васіль Быкаў // Дзеяслоў. - 2005. - № 3. - С. 157-171.
- 143.Быкаў, В. Чалавецтва ўратуеца подзвігам духу / Васіль Быкаў // Полымя. - 2001. - № 5. - С. 148-193.
- 144.Быкаў, В. Чырвоны нататнік / Васіль Быкаў // Наша ніва. - 2004. - 18 чэрвеня. - С. 8-10.
- 145.Быкаў, В. "Я не прапаведнік, я спавядальнік..." / В. Быкаў // Дзеяслоў. - 2005. - № 3. - С. 208-223.
- 146.Быков, В. "Поражение бывает дороже победы" / Василь Быков // Огонек. - 2002. - № 25. - С. 20-21.
- 147.Быков, В. Свой путь к свободе каждому суждено пройти в одиночку / Василь Быков // Известия. - 2003. - 24 июня. - С. 2.
- 148.Быков, В. "В наследство от деда мне достались домашние тапочки" / В. Быков // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2009. - 18-24 июня. - С. 10-11.
- 149.Залоска, Ю. Дыялогі з Васілём Быкавым: інтэрв'ю, эсэ / Юрась Залоска. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1995. - 95с. + [8] с. іл.
- 150.Залоска, Ю. Праўда як рэлігія: гутаркі з Васілём Быкавым / Юрась Залоска. - Мінск: Медысонт, 2010. - 190, [1] с. - (Кнігарня пісьменніка).
- 151.Іконнікава, Л. Час і эпоха ў аўтабіяграфічнай кнізе "Доўгая дарога дадому" Васіля Быкава / Л. Іконнікава // Роднае слова. - 2006. - № 2. - С. 9-10.
- 152.Пашкевіч, М. Дыялог з Васілём Быкавым / М. Пашкевіч // Дзеяслоў. - 2005. - № 2. - С. 164-175.
- 153.Прыгодзіч, З. Васіль Быкаў: "Літаратура - гэта вечавы звон" / З. Прыгодзіч // Полымя. - 2006. - № 5. - С. 204-218.
- 154.Сімановіч, Д. Лепшы твор той, які яшчэ не папісалі: [запісы і занатаваная гутарка паэта, перакладчыка і прэзаіка Д. Сімановіча (1932) з пісьменнікам В. Быкавым] // Дзеяслоў. - 2009. - № 3 (40). - С. 254-257.

- 155.Ставіцкая, А. І вярнуцца...: тры рэплікі класіка [Васіля Быкава] / А. Ставіцкая // Культура. - 2013. - 22 чэрвеня. - С. 14.

ПАЭТЫКА ВАЕННЫХ АПОВЕСЦЕЙ

- 156.Адамовіч, А. Мир спасется подвигом духа / Алесь Адамовіч // Всемирная литература. - 2005. - № 3. - С. 4-59.
- 157.Алейнік, Л. Гераізм і подласць, мужнасць і баязлівасць / Л. Алейнік // Роднае слова. - 2005. - № 3. - С. 49-52.
- 158.Андреюк, С. С верой в человека / Андреюк С. // Во славу Родины. - 2004. - 19 июня. - С. 3.
- 159.Афанасьев, И.Н. Кто восходит на Голгофу?: антивоен. идея в творчестве Василия Быкова / И.Н. Афанасьев. - Минск: Мастацкая літаратура, 1993. - 160 с.
- 160.Барханов, В. Василь Быков. Сотников / Барханов В. // Неман. - 2009. - № 6. - С.181.
- 161.Белохвостик, Н. Обнародована неизвестная повесть Быкова ["Блиндаж"] / Белохвостик Н. // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2006. - 26 окт. - С.27.
- 162.Берсенева, Е. Дожить до рассвета / Елена Берсенева // Вечерний Гродно. - 2000. - 5 июля. - С. 1-2.
- 163.Берлеж, М. «Найбольш аўтабіяграфічная» аповесць Васіля Быкава / Мікола Берлеж // Полымя. - 2014. - № 8. - С. 176-178. - Рэц. на кн.: Быкаў В. Мёртвым не баліць. Без цэнзуры. - Мінск: Медыял, 2014.
- 164.Бугаёў, Д. Чалавечнасць Васіля Быкава: [пісьменнік і вайна] / Д. Бугаёў // Роднае слова. - 2005. - № 1. - С. 91-92.
- 165.Быков В. "Сотников": осн. содерж. Анализ текста. Лит. критика. Сочинения: [учеб. пособие] / Василь Быков. - Москва: АСТ Астрель, 2004. - 190, [1] с. - (Школьная классика).
- 166.Вабішчэвіч, В. Горкая праўда вайны: [апавесць "Балота" В. Быкава] / Вабішчэвіч В. // Роднае слова. - 2005. - № 1. - С. 15-16.

- 167.Васіль Быкаў. Франтавыя старонкі: [Відыёзапіс]: [дакументальны фільм] / рэжысер С. Гайдук. - Мінск: Беларускі відэацэнтр, 2008. - 1 электрон. апт. дыск (DVD-ROM). - 30 хвіл.
- 168.Великая Отечественная война в русской литературе. - Москва: АСТ, 2004. - 461, [2] с. - (Библиотека школьника).
- 169.Война в славянской литературе: статьи и выступления на международной научной конференции, май 2005 г., г. Гомель / составитель И.Н. Афанасьев. - Мозырь: Белый ветер, 2006. - 402, [1] с., [8] л. ил.
- 170.Воюш, І. Вайна ў дзіцячым сэрцы / І. Воюш // Роднае слова. - 2004. - № 7. - С. 34-37.
- 171.Грышкевіч, С. "Дажыць да світаньня" / Грышкевіч С. // Літаратура і мастацтва. - 2004. - 18 чэрвеня. - С. 12.
- 172.Гузень, Е. "Альпійская баллада" и партизанская быль / Елена Гузень // Гродзенская праўда. - 2007. - 29 снежня. - С. 8.
- 173.Гуриновский, А.В. Военная тема в творчестве Василя Быкова и Бориса Васильева "Язык. Общество. Медицина": сборник материалов студенческой конф.: материалы семинара преподавателей "Межпредметная координация в процессе преподавания РКИ в негуманитарном вузе" / Гродненский государственный медицинский университет; А.В. Гуриновский. - Гродно, 2008. - С. 190-193.
- 174.Дубянецкі, М. Злое вогнішча: [да гісторыі выдання аповесці В. Быкава "Мертвым не баліць"] / Міхась Дубянецкі // Полымя. - 1999. - № 2. - С. 160-191.
- 175.Жибуль, В.В. Белорусская проза о войне и классическая трагедия / В.В. Жибуль. - Минск: Наука и техника, 1986. - 151 с.
- 176.Запрудскі, І. Настальгічная навацыя, або Водар іранічнага блазенства: [пра аповесць Быкава "Ваўчыная яма"] / І. Запрудскі // Роднае слова. - 1999. - № 12. - С. 3-6.

- 177.Казлоўскі, І.І. Шлях да подзвігу Петрака і Сцепаніды. Мастацкая сімволіка твора: план урока па беларускай літаратуры / І.І. Казлоўскі // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 50-51.
- 178.Коваленко, В.А. Общность судеб и сердец: бел. проза о Великой Отечественной войне в контексте рус. и др. лит. / В.А. Коваленко. - Мінск: Наука и техника, 1985.- 352 с.
- 179.Котынова, Е. Коварная судьба заплутавшего на войне человека / Е. Котынова // Литература. - 2008. - 16-30 апреля (№ 8). - С. 16-18.
- 180.Лазарев, Л.И. Это наша судьба: заметки о литературе, посвященной Великой Отечественной войне / Лазарь Ильич Лазарев. - Москва: Советский писатель, 1978. - 287 с.
- 181.Лепешаў, І. Першая сутычка на парозе міру: [пра аповесць В. Быкава "Пакахай мяне, салдацік"] / І. Лепешаў // Маладосць. - 1999. - № 5. - С. 236-243.
- 182.Локун, В. Вайна – не толькі поле бою / В. Локун // Беларуская думка. - 2004. - С. 86-93.
- 183.Локун, В. Человек на войне: [творчество Василя Быкова в контексте мировой литературы] / В. Локун // Неман. - 2007. - № 5. - С. 168-180.
- 184.Лугоўскі, А. Аповесць Васіля Быкава "Аблава" / А. Лугоўскі // Беларуская мова і літаратура ў школе. - 1990. - № 3. - С. 23-26.
- 185.Мурзаева О.А. Человек на войне. Размышления о прочитанном / О.А. Мурзаева // Литература в школе. - 2005. - № 5. - С. 32-35.
- 186.Пажарыцкі, М. Веліч праўды і справядлівасці: ["Жураўліны крык "В.Быкава"] / Міхась Пажарыцкі // Полымя. - 2000. - № 9. - С. 225-237.
- 187.Пажарыцкі, М. Смех скрозь слёзы: [апаবাদанне Васіля Быкава "Народныя месціўцы"] / Міхась Пажарыцкі // Роднае слова. - 1999. - № 5-6. - С. 16-20.

- 188.Пажарыцкі, М. Супраць руйнавання дабрыні: [пра аповесць Васіля Быкава "Пакахай мяне, салдацік"] / Міхась Пажарыцкі // Маладосць. - 1997. - № 12. - С. 232-237.
- 189.Паповіч, В.С. Праблема маральнага выбару на вайне ў аповесці В. Быкава "Жураўліны крык" / В.С. Паповіч // Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2010. - № 2. - С. 31-34.
- 190.Пашкевіч, Д.Ч. Адлюстраванне гераічна-трагічнага вопыту Другой сусветнай вайны ў беларускай і сербскай прозе (на прыкладзе твораў Васіля Быкава і Міхайлы Лаліча) / Д.Ч. Пашкевіч // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. 4. - 2005. - № 2. - С. 18-21.
- 191.Петрушкевіч, А. Memento mori, або сваіх стратаў не было / А. Петрушкевіч // Роднае слова. - 2004. - № 6. - С. 6-8.
- 192.Рыдкін, Ю.А. В. Быкаў і Э. Хемінгуэй: чалавек на вайне / Ю.А. Рыдкін // Народная асвета. - 2005. - № 5. - С. 36-41.
- 193.Рыдкін, Ю. В. Быкаў і Э. Хемінгуэй: чалавек на вайне / Рыдкін Ю. // Народная асвета. - 2005. - N 6. - С. 27-33.
- 194.Сасімовіч, А. Партызанская этыка герояў аповесці "Круглянскі мост" Васіля Быкава / А. Сасімовіч // Роднае слова. - 2004. - № 8. - С. 42-46.
- 195.Слабковская Е.Г. Поэтика военных повестей В. Быкова: (эстет. освоение категории времени): учеб. пособие по спецкурсу / Слабковская Е.Г. / Иркут. гос. пед. ин-т. - Иркутск: ИГПИ, 1988. - 59, [1] с.
- 196.Смаль, В.М. Аповесць В. Быкава "Аблава" ў XI класе / В.М. Смаль // Беларуская мова і літаратура. - 2002. - N 2. - С. 87-98.
- 197.Сохряков, Ю.И. Нравственно-философский потенциал военной прозы / Ю.И. Сохряков // Литература в школе. - 2006. - № 5. - С. 18-19.
- 198.Станулевіч, І. Ваеннае каханне вачамі Васіля Быкава / І. Станулевіч // Роднае слова. - 2000. - N 9. - С. 8-12.

- 199.Теракопян, Л. С благодарностию - были...: белорусский сюжет: [тема партизан] / Л. Теракопян // Всемирная литература. - 2009. - № 2. - С. 201-213.
- 200.Топер, П. М. Ради жизни на земле: Литература и война. Традиции. Решения. Герои. - Москва: Советский писатель, 1975. - 568 с.
- 201.Трацяк, З.І. Ваенная проза Васіля Быкава і Эрнэста Хемінгуэя / Трацяк З.І. // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 20-23.
- 202.Холодяков, И.В. Повесть Василя Быкова "Дожить до рассвета" / Игорь Викторович Холодяков // Литература в школе. - 2014. - № 3. - С. 24-28.
- 203.Цімашкова, К. Вытокі мужнасці і гераізму: лірычны элемент ў аповесці "Жураўліны крык" Васіля Быкава / К. Цімашкова // Роднае слова. - 2004. - № 7. - С. 31-33.
- 204.Шагалов, А.А. Василь Быков: повести о войне. - Москва: Художественная литература, 1989. - 302 с.
- 205.Шапран, С.І. Аповесць Васіля Быкава "Знак Бяды" / С.І. Шапран // Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2010. - № 9. - С. 36-38.
- 206.Шапран, С. "Такою обнаженную солдатскую войну не писал ещё никто": к 85-летию классика белорусской литературы [Василя Быкова] / С. Шапран // Обозреватель. - 2009. - 8 мая (№ 19). - С. 10.
- 207.Шыбайла, З. Гераізм і здрада ў аповесцях Васіля Быкава. XI клас / З. Шыбайла // Роднае слова. - 2006. - № 2. - С. 46-47.

У КАНТЭКСЦЕ ЛІТАРАТУРНАЙ КРЫТЫКІ

- 208.Адамовіч, А. Здалёк і зблізку: беларуская проза на літаратурнай планеце / Алесь Адамовіч. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1976. - 623 с.
- 209.Адамовіч, А. "Так ужо на нябёсах запісана" / Алесь Адамовіч // Дзеяслоў. - 2008. - № 1. - С. 201-222.

- 210.Адамовіч, Г.Я. Васіль Быкаў - вялікае сэрца народа: [творчасць В. Быкава] / Галіна Адамовіч // Роднае слова. - 2013. - № 6. - С. 3-5.
- 211.Акрыленыя праўдай Быкава: зборнік творчых работ / Установа адукацыі "Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы"; [складальнік М.А. Мельнікаў]. - Гродна: ГрДУ, 2011 - 70 с.
- 212.Алейнік, Л.В. Пясочны гадзіннік: літаратурна-крытычныя артыкулы, нарысы, рэцэнзіі, нататкі / Лада Алейнік. - Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2010. - 247 с.
213. Алейнік, Л.В. Чалавек і дзяржава ў творчасці Джона Стэйнбека, Васіля Аксёнава і Васіля Быкава / Л.В. Алейнік // Полымя. - 2014. - № 6. - С. 118-127.
- 214.Андраюк, С. Літаратура на мяжы стагоддзяў / С. Андраюк // Роднае слова. - 2003. - № 3. - С. 15-17.
- 215.Андраюк, С. На переломе / С. Андраюк // Полымя. - 2003. - № 1. - С. 175-201.
- 216.Андраюк, С.А. Пісьменнікі. Кнігі: літаратурна-крытычныя артыкулы: для ст. шк. ўзросту / С.А. Андраюк. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1997. - 317, [2] с.
- 217.Аскоцкі, В. "Адной літаратуры не пад сілу перамагчы таталітарызм" / В. Аскоцкі // Наша ніва. - 2003. - № 4-5. - С. 4-5.
- 218.Афанасьев И.Н. Кто восходит на Голгофу?: антивоен. идея в творчестве Василия Быкова / И.Н. Афанасьев - Минск: Мастацкая літаратура, 1993. - 160 с.
- 219.Баравікова, Р. Зоркавыя постаці ў інтэр'еры жыцця: [Васіль Быкаў і Алесь Адамовіч] / Р. Баравікова // Літратура і мастацтва. - 2011. - 13 мая (№ 19). - С. 4.
- 220.Барысевіч, Н.І. Асаблівасці вывучэння творчасці В. Быкава ў школе / Н.І. Барысевіч // Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2008. - № 7. - С. 12-13.

- 221.Беларуская дзіцячая літаратура: вучэбны дапаможнік для студэнтаў ВНУ / пад рэд. А.М. Макарэвіча, М.Б. Яфімавай. - Мінск: Вышэйшая школа, 2008. - 688 с.
- 222.Бугаёв, Д.Я. Василь Быков: очерк жизни и творчества / Дмитрий Бугаёв. - Минск: Народная асвета, 1987. - 205, [2] с.: ил.
- 223.Бугаёў, Д.Я. Арганічнасць таленту: літ.-крытыч. арт. / Дмітрый Бугаёў. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1989. - 351с.
- 224.Бугаёў, Д. Вобраз маці і ўвогуле жанчыны ў творах Васіля Быкава / Д. Бугаёў // Роднае слова. - 2006. - № 1. - С. 17-20.
- 225.Бугаёў, Д.Я. Вывучэнне творчасці Васіля Быкава ў школе: дапам. для настаўнікаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне агул. сярэд. адукацыі / Д.Я. Бугаёў, М.У. Верціхоўская, В.У. Верціхоўская. - Мінск: Аверсэв, 2005. - 284 с.
- 226.Бугаёў, Д. Коласаўская традыцыя ў творчасці Васіля Быкава / Д. Бугаёў // Роднае слова. - 2002. - № 11. - С. 7-11.
- 227.Бугаёў, Д. Перад фактам здыміце капялюш: [аб вобразе І. Пшанічнага і яго бацькі Супрона ў аповесці «Жураўліны крык»] // Полымя. - 2005. - № 5. - С. 189-199.
- 228.Бугаёў, Д. Праўда Васіля Быкава / Д. Бугаёў // Роднае слова. - 2004. - № 1. - С. 13-16.
- 229.Бугаёў, Д.Я. Праўда і мужнасць таленту: выбранae: кніга пра Васіля Быкава / Д.Я.Бугаёў. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1995. - 413, [2] с.
- 230.Бугаёў, Д.Я. Служэнне Беларусі: праблемныя артыкулы, літаратурныя партрэты, эсэ, успаміны / Дзмітрый Бугаёў. - Мінск: Мастацкая літаратура, 2003. - 381 с.
- 231.Будзем садзіць сад...: літаратурна-крытычныя артыкулы. - Мінск: Выд-ва ЦК КП Беларусі, 1991. - 95 с. - (Б-ка часопіса "Маладосць"; 4 (34)).
- 232.Буравкин, Г. И это всё о нём / Г. Буравкин, С. Законников // Белорусская. деловая газета. - 1999. - 18 июня. - С. 13.

- 233.Буран, В.А. Васіль Быкаў: нарыс творчасці / Васіль Акімавіч Буран. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1976. - 223 с.
- 234.Василь Быков. Сотников: основ. содерж: анализ текста. Литературная критика. Сочинения / [авт.-сост. М.Б. Ганженко]. - Москва: Астрель: АСТ, 2004. - 190, [1] с.
- 235.Верціхоўская, М. З верай у чалавека: жанрава-тэматычна-выяўленчыя адметнасці твораў Васіля Быкава 1990-х гг. / М. Верціхоўская // Роднае слова. - 2004. - № 12. - С. 37-41.
- 236.Верціхоўская, М. Лесвіца Жыцця і Галгофа Сотнікава / М. Верціхоўская // Настаўніцкая газета. - 2008. - 10 студз. (№ 2). - С. 3.
- 237.Галай, В.М. Нямецкія словы ў творах Васіля Быкава / В.М. Галай // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 30-32.
- 238.Гілевіч, Н. Быкаўская мудрасць, Быкаўская годнасць... / Н. Гілевіч // Дзеяслоў. - 2008. - № 3. - С. 251-253.
- 239.Горевой, М. Василь Быков - совесть Беларуси / М. Горевой // Биржа информации (Гродно). - 2004. - 4 ноября. - С. 7.
- 240.Дедков, И.А. Василь Быков: очерк творчества / И.А. Дедков. - Москва: Советский писатель, 1980.- 288 с.: портр.
- 241.Дедков, И.А. Василь Быков: повесть о человеке, который выстоял / И.А. Дедков. - Москва: Советский писатель, 1990. - 311 с.
- 242.Дедков, И.А. Живое лицо времени: очерки прозы семидесятых - восьмидесятых / И.А.Дедков. -Москва: Советский писатель, 1986. - 391 с.
- 243.Дзеравяга, Т.У. Вывучэнне аповесці В. Быкава "Знак бяды" / Т.У. Дзеравяга// Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2008. - № 7. - С. 18-22.
- 244.Дзюбайла, П.К. Панарама сучаснай беларускай прозы: літаратурна-крытычныя артыкулы / Дзюбайла П.К. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1986. - 192 с.

- 245.Дзюбайла, П.К. У вялікай дарозе: літаратурна-крытычныя артыкулы / Дзюбайла П.К. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1981. - 191 с.
- 246.Дзюбайла, П.К. У пошуках духоўных каштоўнасцей: бел. проза сёння / Дзюбайла Павел Кузьміч / АН БССР; Ін-т літ. імя Я. Купалы. - Мінск: Навука і тэхніка, 1987. - 176 с.
- 247.Дубашынскі, Р. Канцэпты прыпавесцей Васіля Быкава / Р. Дубашынскі // Полымя. - 2011. - № 6. - С. 90-99.
- 248.Дубашынскі, Р.Ю. Прыпавесць у сучаснай беларускай прозе / Р.Ю. Дубашынскі. - Мінск: Беларуская навука, 2011. - 127 с.
- 249.Дубашынскі, Р.Ю. Творчасць Васіля Быкава 90-х гадоў у школьнай праграме / Р.Ю. Дубашынскі // Беларуская мова і літаратура. - 2004. - № 3. - С. 13-19.
- 250.Дубашынскі, Р.Ю. Творчасць Васіля Быкава 90-х гадоў у школьнай праграме / Р.Ю. Дубашынскі // Беларуская мова і літаратура. - 2004. - № 5. - С. 42-47.
- 251.Егоренкова, Г.И. Звено связующее: литературно-критические статьи / Г.И. Егоренкова. - Минск: Мастацкая літаратура, 1990. - 255 с.
- 252.Іконнікава, Л. Час і эпоха ў аўтабіяграфічнай кнізе "Доўгая дарога дадому" Васіля Быкава / Л. Іконнікава // Роднае слова. - 2006. - № 2. - С. 9-10.
- 253.Каваленка, В.А. Покліч жыцця: літаратурная крытыка/ Віктар Каваленка. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1987. - 230 с.
- 254.Кавальчук, В.М. Экзістэнцыялізм ці рэалізм: аналіз філасофскай праблематыкі першай аповесці Васіля Быкава "Жураўліны крык" / Вольга Кавальчук // Полымя. - 2013. - № 1. - С. 121-129.
- 255.Капшай, Н. Чалавек за "мурам" і "сцяной": [параўнальнае вывучэнне твораў Ж.-П. Сартра і В. Быкава] / Н. Капшай // Роднае слова. - 1999. - № 5-6. - С. 8-15.

256. Клейн, Б. Недосказанное (главы воспоминаний) / Борис Клейн // Клейн, Б. Недосказанное. Имена / Борис Клейн. - Минск, 2008. - С. 16-120.
257. Корань, Л.Д. Цукровы пеўнік: літаратурна-крытычныя артыкулы / Л.Д. Корань. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1996. - 284, [2] с.
258. Курбатов, В. Встретиться с собой / В. Курбатов // Быков, В. Альпийская баллада. Мертвым не больно. Карьер: повести / Василь Быков. - Москва, 2009. - С. 7-14.
259. Лабовіч, А. Партрэты знаных і нязнаных / Антон Лабовіч. - Гродна, 2006. - 111 с.
260. Лазарев, Л.И. Василь Быков: очерк творчества / Лазарь Ильич Лазарев. - Москва: Художественная литература, 1979. - 208 с.
261. Леонова, Е. "Вся истина не стоит такой цены...": [В. Быков, Ж.-П. Сартр - и традиция Ф.М. Достоевского] // Неман. - 1999. - № 7. - С. 240-253.
262. Лободенко, Г. Три года без Василя Быкова / Г. Лободенко // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2006. - 22-28 июня. - С. 28.
263. Локун, В.І. Васіль Быкаў у кантэксце сусветнай літаратуры / В.І. Локун. - Мінск: Тэхнапрынт, 2005. - 228 с.
264. Локун, В.І. Да новых вышынь: літаратурна-крытычныя артыкулы / Валянціна Іванаўна Локун. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1991. - 224 с.
265. Лявонава, Е. "Не адзінокі востраў...": [В. Быкаў і сусветная літаратура] / Е. Лявонава // Полымя. - 2005. - № 8. - С. 166-182.
266. Лявонава, Е.А. Семантыка старазапаветных алюзій у апавесці Васіля Быкава "Сотнікаў" / Ева Лявонава // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер.4. - 2005. - № 2. - С. 27-31.
267. Лявонава, Е. Творчасць Васіля Быкава і Жана Поля Сартра праз прызму традыцыі Дастаеўскага: філасофска-

- эстэтычныя перасячэнні / Е. Лявонава // Роднае слова. - 2000. - № 1. - С. 26-29.
- 268.Лявонава, Е.А. Творчасць Эрыха Марыі Рэмарк ў мастацкай свядомасці Васіля Быкава і Віктара Някрусава / Ева Лявонава // Роднае слова. - 2013. - № 6. - С. 6-9.
- 269.Лядзінская, Г.Б. Чалавек і лёс у апавесці Васіля Быкава "Жураўліны крык" / Г.Б. Лядзінская // Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2011. - № 2. - С. 7-8.
- 270.Мельник, К. Вечные вопросы человеческого бытия: тема жизни и смерти в творчестве В.В. Быкова / К. Мельник // Нёман. - 2011. - № 5. - С. 208-210.
- 271.Мёртвым - не больно, больно живым: [повесть В. Быкова] // Вопросы литературы. - 2004. - № 6. - С. 210-215.
- 272.Мозур, Д. Надзея ў безнадзейнасці, альбо Доўгая дарога дадому Васіля Быкава / Д. Мозур // Дзеяслоў. - 2006. - № 2. - С. 303-307.
- 273.Мушинская, Т.Ф. Утверждение общечеловеческих моральных ценностей в литературе 50-80-х гг. (Ф.А. Абрамов, Ч. Айтматов, В.П. Астафьев, В.В. Быков, В.Д. Дудинцев, В.Г. Распутин, А.И. Солженицын, В.М. Шукшин) / Т.Ф. Мушинская // Мушинская, Т.Ф. Русская литература XX века: учебное пособие для абитуриентов / Т.Ф. Мушинская. - Минск, 2003. - С. 427-441.
- 274.Мытько, О. Хутор под "Знаком беды" / О. Мытько // 7 дней. - 2009. - 20 августа. - С. 31.
- 275.Мяснікоў, А.Ф. Сто асоб беларускай гісторыі: гістарычныя партрэты / Анатоль Мяснікоў. - Мінск: Літаратура і искусство, 2008. - 343 с.
- 276.На высокай хвалі: літаратурна-крытычныя артыкулы / пад рэд. Д.Я. Бугаёва. - Мінск: Народная асвета, 1968. - 266 с.
- 277.Наднёманскія былі: зборнік артыкулаў і нарысаў. - Мінск: Беларусь, 1968. - 287 с.

278. Наш Быкаў: кніга ўспамінаў / уклад. Генадзь Бураўкін. - Мінск: Кніга, 2004. - 494 с.
279. Наша класіка: традыцыі, наватарства, яе сучасная інтэрпрэтацыя ў ВНУ і школе: матэрыялы рэспубліканскай навук. канф., 23-24 снежня 2002 г. / Брэсцкі дзярж. ун-т імя А.С. Пушкіна. - Брэст: БрДУ, 2003. - 179 с.
280. Нуйкін, П. Окопный правдоискатель: Василию Быкову - с верой и надеждой: [85 лет со дня рождения писателя] / П. Нуйкин // Народная газета. - 2009. - 25 июня-1 июля. - С. 7.
281. [Об уроках Василя Быкова] // Полымя. - 2007. - № 9. - С. 140-153.
282. Овчаренко, А.И. Большая литература: основные тенденции развития советской художественной прозы, 1945-1985 г. Шестидесятые годы / Александр Иванович Овчаренко. - Москва: Современник, 1985. - 464 с.
283. Олейник, Л. Взаимосвязь обстоятельств и судьбы героя в романе Василя Быкова "Карьер" / Л. Олейник // Неман. - 2008. - № 6. - С. 164-169.
284. Пажарыцкі, М. Матыў "раскіданага гнязда" ў творчасці Васіля Быкава / М. Пажарыцкі // Роднае слова. - 2000. - № 9. - С. 13-16.
285. Пажарыцкі, М. Міфалогія і фальклор у творчасці Васіля Быкава / М. Пажарыцкі // Роднае слова. - 2004. - № 6. - С. 3-5.
286. Пажарыцкі, М. Мова твораў Васіля Быкава / М. Пажарыцкі // Роднае слова. - 2002. - № 1. - С. 41-45.
287. Петрушкевіч, А.М. Гародня ў жыццёвым і творчым лёсе Васіля Быкава / А.М. Петрушкевіч // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 26-29.
288. Петрушкевіч, А. Memento mori, або сваіх стратаў не было: [апавяданне "На балотнай сцяжыне" Васіля Быкава] / А. Петрушкевіч // Роднае слова. - 2004. - № 6. - С. 6-8.

289. Пра таварышаў па пярэ: зборнік крытычных артыкулаў / склад. К.І. Краўцова. - Мінск: Народная асвета, 1976. - 224 с.
290. Пяткевіч, А.М. В. Быкаў - постаць на злеме эпох / А.М. Пяткевіч // Пяткевіч, А.М. Старонкі спадчыны: культурнае памежжа Гродзеншчыны: працэсы, з'явы, асобы / А.М. Пяткевіч. - Мінск, 2006. - С. 183-195.
291. Пятровічава, Л. Тэксталагія аповесці "Мёртвым не баліць" Васіля Быкава / Л. Пятровічава // Роднае слова. - 2010. - № 6. - С. 41-44.
292. Рагуля, А.У. Пафас станаўлення: літаратурна-крытычныя артыкулы / Аляксей Рагуля. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1991. - 286 с.
293. Романова, Г.И. Русские писатели XX века: словарь-справочник / Г.И. Романова. - 5-е изд. - Москва: Флинта Наука, 2012. - Ресурс доступен в Электронной библиотеке РНБ. - 254 с.
294. Рубашкин, А. И. Пристрастия: статьи и портреты / А.И. Рубашкин. - Ленинград: Советский писатель, 1985. - 383 с.
295. Русецкі, А.У. Ісці да чалавека: літ. партрэты / Аркадзь Русецкі. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1987. - 287 с.
296. Сабалеўскі, А.В. Асоба мастака: літаратурна-крытычныя артыкулы / Анатоль Вікенцьевіч Сабалеўскі. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1992. - 278 с.
297. Сакалоўскі, У.Л. Беларуская літаратура ў ГДР / Уладзімір Лявонцьевіч Сакалоўскі; АН БССР, Ін-т імя Я. Купалы. - Мінск: Навука і тэхніка, 1988. - 168 с.
298. Сальнікава, Ю. Самасць і самота: [кіркегарыянскія рэмінісцэнцыі ў творчасці Васіля Быкава] / Ю. Сальнікава // Дзеяслоў. - 2008. - № 3. - С. 303-307.
299. Сінькова, Л.Д. Рэалізм і мастацкая ўмоўнасць у прозе Васіля Быкава // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 8-11.

- 300.Современник: критич. ежегодник / сост. А. Ланщиков. - Москва: Современник, 1979. - 416 с.
- 301.Станюта, А.А. Плошча Свабоды: літаратурна-крытычныя артыкулы / Аляксандр Станюта. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1991. - 238 с.
- 302.Сучасная беларуская літаратура і працэсы славянскага культурна-цывілізацыйнага ўзаемадзеяння: матэрыялы Міжнар. навук.-практ. канф. (да 80-годдзя НАН Беларусі) (Мінск, 28 мая 2008 года): [есць звесткі аб кнізе Васіля Быкава "Длинная дорога домой"] / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі. - Мінск, 2008. - С. 420-424.
303. Тварановіч, Г.П. Пакутаю здабыты мір: тыпалогія характару ў бел. і славен. прозе / Галіна Паўлаўна Тварановіч АН БССР, Ін-т літ. ім. Я. Купалы. - Мінск: Навука і тэхніка, 1991. - 168 с.
- 304.Тычко, Г.К. Беларуская літаратура XIX - XX стагоддзяў: час і асобы: [вучэбны дапаможнік] / Г.К. Тычко. - Мінск, 2010. - 266 с.
- 305.Тычко, Г.К. Свабода выбару паводле Васіля Быкава / Г.К. Тычко // Беларуская літаратура XIX – XX стагоддзяў: час і асобы / Г.К. Тычко; М-ва культуры Рэсп. Беларусь Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. - Мінск, 2010. - С. 180-188.
- 306.Тычына, М. Ад "Музыкі" Максіма Багдановіча да "Музыкі" Васіля Быкава / М. Тычына // Роднае слова. - 2007. - № 7. - С. 7-9.
- 307.Тычына, М. Апошнія творы Васіля Быкава / М. Тычына // Роднае слова. - 2004. - № 2. - С. 23-27.
- 308.Тычына, М.А. Васіль Быкаў / Тычына М.А. // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: у 4 т. / М.А. Тычына; НАН Беларусі, Ін-т літ. імя Я. Купалы; [рэдкал.: У.В. Гніламёдаў і інш.: навук. рэд. У.В. Гніламёдаў, В.П. Жураўлёў]. - Мінск, 2001. - Т. 3. - С. 640-688.

309. Уроки Быкова: [Г. Буравкин и В. Тарас говорят с нами о Быкове] // Труд-7. - 2005. - 23-29 июня (№ 113). - С. 20-21.
310. Фоменко, Л.Н. Черты времени: идеи и характеры в прозе 60-х гг. / Л.Н. Фоменко. - Москва: Советский писатель, 1970. - 295 с.
311. Цімашкова, К.Р. Псіхалагічнае даследаванне па аповесці Васіля Быкава "Знак бяды" / К.Р. Цімашкова // Беларуская мова і літаратура. - 2000. - № 3. - С. 71-81.
312. Цімашкова, К. Разбурэнне духоўнасці страшней за акупацыю: урок па аповесці Васіля Быкава "Знак бяды". Х клас / К. Цімашкова // Роднае слова. - 2004. - № 6. - С. 50-57.
313. Чалавецтва ўратаецца падзвігам духу // Полымя. - 2001. - № 6. - С. 219-256.
314. Чарнякевіч, Ц. Васіль Быкаў. Адзінота і свабода: нататкі крытыка / Ц. Чарнякевіч // Літаратура і мастацтва. - 2013. - 12 ліпеня (№ 27). - С. 5.
315. Черников, А.П. Величие подвига: [проблема нравственного выбора в прозе второй половины XX - начала XXI века о Великой Отечественной войне] // Литература в школе. - 2011. - № 4. - С. 2-5.
316. Шапран, С. "З "Сотнікава" пачынаюцца 70-я гады...": [да гісторыі напісання і першай публікацыі аповесці Васіля Быкава] // Роднае слова. - 2008. - № 6. - С. 9-15.
317. Шапран, С. Нашелся чемодан неизвестных рукописей Быкова: [беседа с литературоведом, сост. "Гарадзенскага архіва" С. Шапраном] // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2012. - 29 марта - 4 апр. - С. 6 - 7.
318. Шапран, С. Советские цензоры сделали 200 купюр в повести Василя Быкова: [беседа с литературоведом, автором книг о творчестве Василя Быкова Сергеем Шапраном] // Комсомольская правда в Белоруссии. - 2014. - 27 февр. (№ 38). - С. 8-9.
319. Юрэвіч, У.М. Выбранае / Уладзімір Міхайлавіч Юрэвіч. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1987. - 495 с.

ТВОРЧЫЯ СТАСУНКІ

- 320.Адамович, А. - Быков В. Письма. Другие документы // Всемирная литература. - 2009. - № 2. - С. 174-200.
- 321.Быкаў, В. "Пішу, як ўмею, як разумею": [перапіска В.Быкава і Лазара Лазарава (рускага крытыка)] // Дзеяслоў. - 2007. - № 1. - С. 216-232.
- 322.Война - пожизненная боль: [из переписки Василя Быкова с Лазарем Лазаревым] // Вопросы литературы. - 2011. - № 6. - С. 388-472.
- 323.Дажыць да зяленай травы...: ліставанне і аўтографы Васіля Быкава і Рыгора Барадуліна (1960-2003) / уклад., прадмова і камент. С. Шапрана. - Львів: Воля, 2008. - 258 с.
- 324.Из переписки Игоря Дедкова с Василём Быковым и Алесем Адамовичем // Знамя. - 2006. - № 1. - С. 136-171.
- 325.Лісты Васіля Быкава да Уладзіміра Караткевіча // Полымя. - 2010. - № 11. - С. 177-183.
- 326.Лукашук, А. Васіль Быкаў: "Лісты цяпер для мяне - манна нябесная...": [перапіска Васіля Быкава з дырэктарам Беларускай службы Радыё Свабоды Аляксандрам Лукашуком] // Дзеяслоў. - 2005. - № 3. - С. 172-190.
- 327.Макмілін, А. Быкаў і Барадулін: творчае літаратурнае сяброўства / А. Макмілін // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя 4. - 2004. - № 2. - С. 33-39.
- 328.Маладыя - пра Быкава: [В. Трэнас, Я. Лайкоў, П. Гаспадыніч, В. Кустава, С. Патаранскі ўспамінаюць пра В. Быкава] // Маладосць. - 2004. - № 6. - С. 98-103.
- 329.Марченко, А. Вясёлка Грамыкі, парасон Быкава... [як сябравалі салдаты Вялікай Айчыннай - мастак і пісьменнік] / А. Марченко // Культура. - 2012. - № 25. - С. 8.

- 330.Письма. Другие документы: [переписка Алеся Адамовича и Василия Быкова] // Всемирная литература. - 2009. - № 2. - С. 174-200.
- 331.Саласюк, В. Тайна Черных гор: [о председателе Союза писателей Беларуси Николае Чергинце. Дружил с писателем Василем Быковым. Передал письма писателя в музей "Гродзенскай праўды"] / В. Саласюк // Гродзенская праўда. - 2010. - 13 лют. - С. 4.
- 332.Сульянов, А. "Я дал себе слово не читать о войне...": [творческие встречи с В. Быковым] / А. Сульянов // Неман. - 2009. - № 10. - С. 135-156.
- 333.Шапран, С. "Лёс такіх заўжды самы трагічны": выбраное з перапіскі Васіля Быкава і Міколы Пашкевіча / С. Шапран // Роднае слова. - 2011. - № 6. - С. 7-12; № 7. - С. 29-33.
- 334."Эти молодые писатели видели пот и кровь войны на своей гимнастерке": [переписка Василя Быкова и Александра Твардовского] // Вопросы литературы. - 2008. - № 2. - С. 296-323.

АЎТАРЭФЕРАТЫ ДЫСЕРТАЦЫЙ

- 335.Афанасьев, И.Н. Антивоенная направленность творчества В. Быкова: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук (10.01.02) / Афанасьев И.Н.; АН БССР, Ин-т лит. им. Янки Купалы. - Минск, 1990. - 21 с. - Библиогр.: с. 21 (8 назв.).
- 336.Бенц, Л.Я. Повести Василия Быкова: (особенности конфликтов и своеобразие их худож. решений): автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук (10.01.01) / Бенц Л.Я.; МГУ им. М.В. Ломоносова. Филол. фак. - Москва, 1990. - 17 с.

- 337.Буран, В.А. Творчество Василя Быкова: становление художественной индивидуальности писателя: автореферат дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук (642) / Буран В.А.; АН БССР. Ин-т литературы им. Янки Купалы. - Минск, 1968. - 20 с.
- 338.Готовец, О.А. Русское лексическое влияние на белорусский язык в литературе о Великой Отечественной войне: автореф. дис. на соиск. учен. степ. к филол. н. спец. 10.02.02 / Готовец О.А.; Белорус. гос. пед. ун-т им. Максима Танка. - Минск, 2002. - 17 с. - Библиогр.: с. 14 (9 назв.).
- 339.Журавлев, С.И. Идеино-нравственные проблемы и художественное своеобразие современной советской прозы о Великой Отечественной войне: (Ю. Бондарев, В. Быков): автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук (10.01.02) / Журавлев С.И.; Моск. обл. пед. ин-т им. Н.К. Крупской. - Москва, 1977. - 22 с. - Список работ авт.: с. 22 (6 назв.).
- 340.Звягина, М.Ю. Выражение авторской позиции в повестях В. Быкова 80-90-х годов: автореф. дис. на соиск. учен. степ. к филолог. наукам / Звягина Марина Юрьевна.- Москва, 1993. - 16 с.
- 341.Карасева, Е.В. Пафос творчества В. Быкова: (повести 70-х гг.): автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук (10.01.03) / Карасева Е.В. - Минск, 1982. - 23 с.
- 342.Назаренко, Г.И. Проблема нравственного испытания в творчестве Василя Быкова и ее интерпретация в критике: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук (10.01.10) / Назаренко Г.И.; Киев. гос. ун-т им. Т.Г. Шевченко. - Киев, 1987. - 25 с. - Библиогр.: с. 23-35. (13 назв.).

- 343.Слабковская, Е.Г. Поэтика военных повестей В. Быкова: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук (10.01.02) / Слабковская Е.Г.; Иркут. гос. ун-т им. А.А. Жданова. - Иркутск, 1975. - 25 с.

У МЕТАДЫЧНУЮ СКАРБОНКУ

- 344.Брага, Г.В. 19 чэрвеня - 80 год з дня нараджэння В.У. Быкава (1924-2003), народнага пісьменніка Беларусі / Брага Г.В. // Новыя кнігі. - 2004. - № 5. - С. 7-12. (дадат.).
- 345.Героика народной борьбы: (метод. рекомендации по пропаганде произведений нар. писателя Белоруссии В.В. Быкова) / Добр. о-во любителей кн. БССР. Респ. правл.; [Е.В. Карасева]. - Минск: Б. и., 1983. - 38 с.; 20 см. - Библиогр.: с. 35-38.
- 346.Еўсіевіч, Т. Вялікая Айчынная вайна ў творах В. Быкава, І. Навуменкі, І. Чыгрынава / Еўсіевіч Т. // Бібліятэка прапануе. - 2010. - № 2. - С. 8-12.
- 347.Кагалёнак, Г.М. Жывыя - памяці мёртвых: (урок па повесці В. Быкава "Жураўліны крык". VIII клас) / Г.М. Кагалёнак // Беларуская мова і літаратура. - 2011. - № 2. - С. 9-11. - (У дапамогу педагогу).
- 348.Класікі беларускай літаратуры: партрэты / маст.: Н.В. Барай, В.А. Макаранка, В.І. Сенчанка. - Мінск: Мастацкая літаратура, 2011.
- 349.Методическая разработка урока-беседы по повестям В. Быкова "Обелиск" и "Волчья стая" / [сост. Кошелева А.Л., канд. филол. наук, доц.]. - Абакан: Изд-во Хакас. гос. ун-та, 1996. - 15 с.
- 350.Мужество таланта: (В.В. Быков): рек. библиогр. указ. / сост. А.С. Рывкинд. - Москва, 1988. - 36 с. - (Золотой фонд лит. юношества. Гос. Респ. юнош. б-ка РСФСР им. 50-летия ВЛКСМ).
- 351.Мурзаева, О.А. Человек на войне. Размышления о прочитанном: [материал для урока по повестям

- В. Курочкина "На войне как на войне"; В. Кондратьева "Сашка"; К. Воробьева "Крик"; рассказу В. Быкова "Одна ночь"] / О.А. Мурзаева // Литература в школе. - 2005. - № 5. - С. 32-35.
352. Нарэўская, М. "Кожны чалавек ад прыроды – чалавек...": літаратурна-музычная гасцёўня (7-11-ты клас) / М. Нарэўская // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 55-57.
353. Нестерович, Л.В. Юбилей у книжных полок / Л.В. Нестерович. - Минск: Красико-Принт, 2014. - С. 127.
354. Островцова, И. В Гродно Быкова читают на иврите / И. Островцова // Вечерний Гродно. - 2007. - 12 декабря. - С. 3.
355. Падліпская, З.І. Мужнасць сапраўднага таленту: да 90-годдзя з дня нараджэння Васіля Быкава / З.І. Падліпская // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 3.
356. Пяткевіч, Л.А. Крыжаванка па аповесці В. Быкава "Знак бяды" / Л.А. Пяткевіч // Беларуская мова і літаратура. - 2009. - № 10. - С. 29-31. - (У дапамогу педагогу).
357. Рагатоўская, Н. Цыкл урокаў па творчасці Васіля Быкава: [распрацоўкі ўрокаў па апавесцях "Жураўліны крык", "Знак бяды" і апавяданні "Незагойная рана"] / Н. Рагатоўская // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 52-54.
358. Сянькевіч, С.А. Урок пазакласнага чытання па апавяданні В. Быкава "Сваякі" / Сянькевіч С.А. // Беларуская мова і літаратура. - Серыя "У дапамогу педагогу". - 2008. - № 7. - С. 14-18.
359. Учамбрина, И.А. "Наука жить достойно": урок по повести Василия Быкова "Альпийская баллада". IX класс / И.А. Учамбрина // Литература в школе. - 2005. - № 5. - С. 36-39.
360. Худолеева, Л.А. Урок внеклассного чтения по повести В. Быкова "Сотников" / Л.А. Худолеева // Литература в школе. - 2004. - № 5. - С. 43-44.
361. Шлях, якому век няма спакою: сцэнарый літ. вечара-апавядання, прысвеч. 70-годдзю В.У. Быкава / склад.

Л.М. Баганцава; Брест. обл. б-ка им. А.М.Горького. - Брэст, 1994. - 14 с. - (Рекомендації. Опыт).

- 362.Якавенка, Н. Васіль Быкаў у рускамоўнай кніжнай прасторы: праблема адэкватнасці / Н. Якавенка // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 12-15.

ПАЭТЫЧНЫЯ ПРЫСВЯЧЭННІ

- 363.Аўрамчык, М. Васілю Быкаву: [верш] / М. Аўрамчык // Краязнаўчая газета. - 2004. - № 36. - С. 5.
- 364.Аўрамчык, М. Як пісталет для самаабароны...: [верш] / Мікола Аўрамчык // Дзень паэзіі. - 2005. - Мінск, 2005. - С. 10.
- 365.Барадулін, Р. Васілю Быкаву: [верш] / Рыгор Барадулін // Барадулін Р. Маўчанне перуна: новая кніга / Рыгор Барадулін. - Мінск, 1986. - С. 167.
- 366.Барадулін, Р. Васілю Быкаву на 19 чэрвеня 1994 году / Рыгор Барадулін // Дзеяслоў. - 2010. - № 1. - С. 286.
- 367.Барадулін, Р. Васілю Быкаву на 19 чэрвеня: [верш] / Р. Барадулін // Роднае слова. - 1999. - № 5-6. - С. 7.
- 368.Барадулін, Р. Васілю Быкаву ў светлы дзень: [верш] / Р. Барадулін // Маладосць. - 1994. - № 2. - С. 3.
- 369.Барадулін, Р. Васіль Быкаў у Віцебску: [верш] / Рыгор Барадулін // Барадулін Р. Амплітуда смеласці: і лірыка, і гумар... / Рыгор Барадулін. - Мінск, 1983. - С. 34.
- 370.Барадулін, Р. Лісты ў Хельсінкі да Васіля Быкава: [верш] / Р. Барадулін // Полымя. - 2000. - № 5. - С. 4-29.
- 371.Барташэвіч, В. Прарок: [верш] / В. Барташэвіч // Літаратура і мастацтва. - 2003. - 1 жніўня. - С. 3.
- 372.Бічэль, Д. Васіль Быкаў малюе лодку: [верш] / Д. Бічэль // Літаратура і мастацтва. - 1997. - № 18. - С. 8.
- 373.Бондар, А. Васілю Быкаву: верш / А. Бондар // Маладосць. - 2013. - № 5. - С. 141.

- 374.Бураўкін, Г. “Ідзе жыццё”: верш, прысвечаны Васілю Быкаву / Г. Бураўкін // Дзеяслоў. - 2011. - № 6. - С. 12-13.
- 375.Бураўкін, Г. Памяці Васіля Быкава: верш / Рыгор Барадулін // Дзеяслоў. - 2011. - № 6. - С. 12-13.
- 376.Валодзька, С. Родная зямля: памяці Васіля Быкава: [верш] / Станіслаў Валодзька // На Нёманскай хвалі: літаратурны альманах. - № 3. - Гродна, 2012. - С. 71-72.
- 377.Вярцінскі, А. З ліста Васілю Быкаву ў Фінляндыю: [верш] / А. Вярцінскі // Літаратура і мастацтва. -1999. - 18 чэрвеня (№ 24-25). - С. 8-9.
- 378.Вярцінскі, А. Ода магчымасцям мірнага жыцця, або штых да партрэта Васіля Быкава: [верш] / Анатоль Вярцінскі // Вярцінскі А. Хлопчык глядзіць: выбраныя вершы і паэмы / Анатоль Вярцінскі. - Мінск, 1992. - С. 291-297.
- 379.Едчик, Н. [Верш, прысвечаны В. Быкаву] / Н. Едчик // Гродзенская праўда. - 2003. - 7 кастрычніка. - С. 3.
- 380.Законнікаў, С. Дзень, які адлятае: [верш] / С. Законнікаў // Полымя. - 2002. - № 1. - С. 68-69.
- 381.Іпатава, В. Васілю Быкаву: [верш] / Вольга Іпатава // Іпатава В. Задарожжа: лірыка, вершаваныя эцюды, прысвячэнні / Вольга Іпатава. - Мінск, 2004. - С. 65.
- 382.Ліхтаровіч, Г. Васільковы санет: [верш] / Г. Ліхтаровіч // Літаратура і мастацтва. - 2003. - 1 жніўня. - С. 3.
- 383.Ліхтаровіч, Г. Памяці Васіля Быкава: [верш] / Г. Ліхтаровіч // Голас Радзімы. - 2003. - 24 ліпеня. - С. 5.
- 384.Макарэвіч, В. Вагон: [верш памяці В. Быкава] / В. Макарэвіч // Літаратура і мастацтва. - 2003. - 27 чэрвеня. - С. 2.
- 385.Панізнік, С. Прысвячаецца Васілю Быкаву: [верш] / Сяргей Панізнік // Літаратура і мастацтва. - 2004. - 18 чэрвеня. - С. 13.
- 386.Пасланец мужнасці: паэтычныя прысвячэнні Васілю Быкаву / [уклад.: Юрка Голуб]. - Мінск: Кнігазбор, 2009. - 102, [1] с.

- 387.Прыходзька, П. Вяртанне ў жыццё: [паэма пра В. Быкава] / П. Прыходзька // Літаратура і мастацтва. - 2004. - 18 чэрвеня. - С. 13.
- 388.Цыхун, Л. Памяці Василя Быкова: [стихі] / Людмила Цыхун // Цыхун, Л.А. Жыву!: зборнік стихоў і расказаў: в 2-х т. / Людмила Цыхун. - Гродно, 2012. - Т. 1. - С. 228.
- 389.Чыгрын, С. Васілю Быкаву: [верш] / С. Чыгрын // Газета Слонімска. - 2003. - 26 чэрвеня - 2 ліпеня. - С. 1.
- 390.Яцкевіч, А. Васілю Быкаву: [верш] / А. Яцкевіч // Народная газета. - 2004. - 19 чэрвеня (№ 129). - С. 4.

ВАСІЛЬ БЫКАЎ Ў МАСТАЦТВЕ

- 391.Альпійская баллада [Ноты]: адноактны балет в 3 ч. / Е. Глебов; лібретто Р. Череховской па мотывам повесці В. Быкова; клавір. - Мінск: Беларусь, 1978. - 79, [1] с.
- 392.Батвінёнак, А. Роздум: [В. Быкаў] // Сучасная беларуская скульптура. XXI стагоддзе. - Мінск, 2012. - С. 75.
- 393.Бондарава, Е.Л. Кінематограф і літаратура: творы В. Быкава на экране / Ефрасіння Леанідаўна Бондарава. - Мінск: Веды, 1991. - 23 с.
- 394.Васіль Быкаў. Балада пра каханне [Ізоматэрыял]: прэм'ера: да 60-годдзя з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў: драм. паэма ў 1-й д. паводле аповесці "Альпійская балада", маст. кір. В. Раеўскі, рэж.-паст. У. Савіцкі, Нац. акадэм. тэатр ім. Я. Купалы: праграма: [буклет]. - [Мінск: б. в.], 2004. - 1 л. (складз. утрая).
- 395.Васіль Быков. Экранізацыі: [фільмографія] // На экранях. - 2012. - № 5. - С. 10-11.
- 396.Долгія версты вайны: кінотрылогія: рэжысёрскі сцэнарый / Васіль Быков; рэжысёр-пастаўшчык А. Карпов. - Фільм 1: Журавліны крэк. - 134 с.

397. Долгие версты войны: кинотрилогия: режиссерский сценарий / Василь Быков; режиссер-постановщик А. Карпов. - Фильм 2: Атака с ходу. - 154 с.
398. Долгие версты войны: кинотрилогия: режиссерский сценарий / Василь Быков; режиссер-постановщик А. Карпов. - Фильм 3: На восходе солнца. - 127 с.
399. Лазніца, С. "Быкаў - вельмі важны пісьменнік" : [гутарка з рэж. Сяргеем Лазніцам пра фільм "У тумане" па адным творы В. Быкава] // Звязда. - 2012. - 10 лістапада. - С. 1.
400. Лазніца, С. "Папрасіць парады ў Бога...": [гутарка з рэжысёрам Сяргеем Лазніцам пра фільм "У тумане" па творах Васіля Быкава] // Мастацтва. - 2012. - № 8. - С. 8-9.
401. Лазніца, С. "Хацеў дакладна ўвасобіць думку Быкава на экране": [гутарка з беларускім кінарэжысёрам Сяргеем Лазніцам пра яго фільм, пастаўлены па апавесці Васіля Быкава "У тумане"] / С Лазніца // Звязда. - 2012. - 10 лістапада (№ 45). - С. 13.
402. Лазніца, С. "Я проста не мог не зрабіць гэты фільм": [гутарка з рэжысёрам Сяргеем Лазніцам пра фільм "У тумане" па творах Васіля Быкава] // Рэспубліка. - 2012. - 10 лістапада (№ 213). - С. 3.
403. Лозница, С. Какова цена доброго имени человека: [беседа с белорусским кинорежиссёром Сергеем Лозницей о его фильме, поставленном по повести Василя Быкова "В тумане"] // Союзное вече (приложение к Народной газете). - 2012. - 14 чэрвеня (№ 109). - С. 9.
404. Лозница, С. Побег из окопов: [беседа с белорусским кинорежиссёром Сергеем Лозницей о его фильме, поставленном по повести Василя Быкова "В тумане"] // Эхо планеты. - 2012. - № 17. - С. 41.

- 405.Мелехов, Вл. Всегда хотел быть художником: [беседа с художником Владимиром Мелеховым, создавшим барельеф Василя Быкова] // Туризм и отдых. - 2014. - 27 февраля (№ 7). - С. 7.
- 406.Мурина, С. О «Третьей ракете» и «Альпийской балладе»: [о съемках художественных фильмов по одноим. повестям В. Быкова] / Светлана Мурина // Гродзенская праўда. - 2014. - 14 мая. - С. 8.
- 407.Мушынская, Т. Трагічная экспрэсія "Балады...": [аповесць В. Быкава "Альпійская балада" на харэаграфічнай сцэне] / Т. Мушынская // Мастацтва. - 2009. - № 6. - С. 10-11.
- 408.Нячай, В. "Звышлітатура" Васіля Быкава на беларускім экране // Роднае слова. - 2004. - № 6. - С. 84-89.
- 409.Нячай, В. Экраннае прачытанне твораў Васіля Быкава: маральны выбар герояў / В. Нячай // Беларусы. - Т. 12. Экраннае мастацтва / [А.В. Красінскі і інш.; рэдкал.: А.В. Красінскі і інш.; НАН Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы]. - Мінск, 2009. - С. 219-241.
- 410.Совместная постановка: [о международном проекте экранизации повести Василя Быкова "В тумане"] // Гродненский химик. - 2011. - 12 ноября. - С. 3.
- 411.Шапран, С. "Кіно - мастацтва калектыўнае...": [драматычны кінадраматургічны лёс Васіля Быкава] // Дзеяслоў. - 2011. - № 6. - С. 233-257.

УШАНАВАННЕ ПАМЯЦІ

412. Барбарич, Г. "Векамень" Василя Быкова / Г. Барбарич // Беларусский рынок. - 2004. - 8 ноября. - С. 5.
- 413.Кальцова, Н. Архіў Васіля Быкава ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры / Н. Кальцова // Роднае слова. - 2014. - № 6. - С. 33-36.

- 414.Максимчик, И. Василь Быков: [о музее бел. писателя в Гродно] / И. Максимчик // Вечерний Гродно. - 2009. - 17 июня. - С. 12.
- 415.Марчук, Р. Завітаць да Быкава: [19 чэрвеня 2014 года - 90 гадоў з дня нараджэння Васіля Быкава] / Р. Марчук // Літаратура і мастацтва. - 2013. - 24 мая (№ 20). - С. 9.
- 416.Мікалаеў, С. Ім ганарацца беларусы, яго ведае ўвесь свет: [да 85-годдзя Васіля Быкава] / С. Мікалаеў // Літаратура і мастацтва. - 2009. - 26 чэрвеня (№ 24). - С. 3.
- 417.Никитина, Т. Создается музей [Василя] Быкова [в Гродно] / Т. Никитина // Обозреватель. - 2006. - 8 декабря. - С. 10.
- 418.Рублевская, Л. Территория высокого: [о музеях Янки Купалы, Якуба Коласа, Максима Богдановича и Василя Быкова] / Л. Рублевская // Беларусь сегодня. - 2014. - 14 марта (№ 48). - С. 10-11.
- 419.Сёмкина, С. В Бычках возродили родовую усадьбу: [к 80-летию со дня рождения В. Быкова] / С. Сёмкина // Белорусская нива. - 2004. - 19 июня. - С. 5.
- 420.Сёння, 25 чэрвеня 2003 года, Беларусь развітваецца з Васілём Быкавым // Народная воля. - 2003. - 25 чэрвеня. - С. 1.
- 421.Харитонов, Г. Остаться честным: к 5-летию со дня смерти белорусского писателя Василя Быкова / Г. Харитонов // Царкоўнае слова. - 2008.- 20 чэрвеня. - С. 12-13.
- 422.Чарнякевіч, Ц. Прысутнасць Васіля Быкава: [85 год з дня нараджэння вядомага беларускага пісьменніка] // Літаратура і мастацтва. - 2009. - 19 чэрвеня (№ 23). - С. 1.

ПАКАЗАЛЬНІК АЎТАРАЎ

Абрамейка С. 52

Адамович А. 156, 208, 209

Адамовіч А.М. 53

Адамовіч Г.Я. 210

Алейнік Л. 157

Алейнік Л.В. 212, 213

Андраюк С. 54, 214-216

Андреюк С. 158

Андреюк, С.А. 55

Арлоў У. 56

Аскоцкі В. 217

Аўрамчык М. 363, 364

Афанасьев И.Н. 159, 218, 335

Бабровіч В. 57

Баравікова Р. 219

Барадулін Р. 365-370

Барбарич Г. 412

Барташэвіч В. 371

Барханов В. 160

Барысевіч Н.І. 220

Батвінёнак А. 392

Белохвостик Н. 161

Бенц Л.Я. 336

Береснева Е. 162

Берлеж М. 58, 163

Бічэль Д. 372

Бондар А. 373

Бондарава Е.Л. 393

Брага Г.В. 344

Бугаёў Д. 60, 61, 62, 164

Бугаев Д.Я. 222-230

Буйко А. 63

Буран В.А. 233, 337

Бураўкін Г. 232, 374, 375

Быков В. 1-38, 64-67, 69, 139-148, 321

Быкова В. 70

Вабішчэвіч В. 166

Ваганов С. 71

Валодзька С. 376

Васілеўскі П. 72

Васюкова-Соболева Г. 78

Верціхоўская М. 235, 236

Воюш І. 170

Вярцінскі А. 377, 378

Галай В.М. 237

Гимпелевич З. 79

Гілевiч Н. 238

Горевой М. 239

Готовец О.А. 338

Грышкевіч С. 80, 171

Гузенъ Е. 172

Гуриновский А.В. 173

Дедков И.А. 81, 240, 241, 242

Дзеравяга Т.У. 243

Дзюбайла П.К. 244-246

Дракохруст А. 82

Дубашынскі Р. 247-250

Дубянецкі М. 174

Егоренкова Г.И. 251

Егорова О. 83

Едчик Н. 379

Еўсіевіч Т. 346

Ефимова Г. 84

Жибуль В.В. 175

Жуковіч М. 85

Журавлев С.И. 339

Законнікаў С. 380

Залоска Ю. 86, 87, 149, 150

Запрудскі І. 176

Звягина М.Ю. 340

Золотусский И. 88

Іконнікава Л. 151, 252

Іпатава В. 381

Каваленка В.А. 253

Кавальчук В.М. 254

Кагалёнак Г.М. 347

Казлоўскі І.І. 177

Кальцова Н. 413

Кандратаў М. 90

Капшай Н. 255

Карасева Е.В. 341

Кардин В. 91

Карлюкевіч А. 92

Клейн Б. 256

Коваленко В.А. 178

Корань Л.Д. 257

Котынова Е. 179

Кузьмин А.Т. 93

Курбатов В. 258

Лабовіч А. 259

Лазарев Л. 94

Лазарев Л.И. 95, 180, 260

Лазарчык Н.В. 96

Лазніца С. 399-404

Леонова Е. 261

Лепешаў І. 181

Ліхтаровіч Г. 382, 383

Лободенко Г. 262

Логінава Т. 97

Локун В. 182, 183

Локун В.І. 263, 264

Лугоўскі А. 184

Лукашук А. 326

Лявонава Е. 265-267

Лявонава Е.А. 268

Лядзінская Г.Б. 269

Макарэвіч В. 384

Макмілін А. 327

Максимчик И. 98, 414

Марченко А. 329

Марчук Р. 415

Мачэль А. 99

Мелехов Вл. 405

Мельник К. 270

Мікалаеў С. 416

Мозур Д. 272

Мурзаева О.А. 185, 351

Мурина С. 100, 101, 102, 103, 406

Мушинская Т. 407

Мушинская Т.Ф. 273

Мытько О. 274

Мяснікоў А.Ф. 104, 275

Назаренко Г.И. 342

Нарэўская М. 352

Нестерович Л.В. 353

Несцяровіч С. 108

Нехамкин С. 109

Никитина Т. 110, 417

Нікіфаровіч В. 111

Нуйкин П. 280

Нячай В. 409

Овчаренко А.И. 282

Олейник Л. 283

Островцова И. 354

Очаковская Л. 112

Падліпская З.І. 355

Пажарыцкі М. 186, 187, 188, 284, 285, 286

Панізнiк С. 385

Паповiч В.С. 189

Пациенко Г. 113

Пашкевiч Д.Ч. 190

Пашкевiч М. 152

Петрушкевiч А. 191, 288

Петрушкевiч А.М. 287

Пракопчык Б. 114

Прыгодзiч З. 153

Прыходзька П. 387

Пяткевiч А.М. 290

Пяткевiч Л.А. 356

Пятровiчава Л. 291

Рагатоўская Н. 357

Рагуля А.У. 292

Рашэтнікава Н.Б. 115

Романова Г. И. 294

Рубашкин А.И. 295

Рублевская Л. 116, 117, 419

Русецкі А.У. 296

Рыдкін Ю. 193

Рыдкін Ю.А. 192

Сабалеўскі А.В. 296

Сакалоўскі У.Л. 297

Саласюк В. 331

Сальнікава Ю. 298

Сасімовіч А. 194

Сёмкина С. 419

Сімановіч Д. 154

Сінькова Л.Д. 299

Скуратович К. 118

Слабковская Е.Г. 195, 343

Смаль В.М. 196

Сохряков Ю.И. 197

Ставіцкая А. 155

Станулевіч І. 198

Станюта А.А. 301

Сульянов А. 119, 332

Сянькевіч С.А. 358

Тарас В. 120

Тварановіч Г.П. 303

Теракопян Л. 199

Топер П.М. 200

Траццяк З.І. 201

Тычина М. 121, 306, 307

Тычко Г.К. 122, 304, 305

Тычына М.А. 308

Учамбрина И.А. 359

Фоменко Л.Н. 310

Харитонов Г. 421

Холодяков И.В. 202

Худолеева Л.А. 360

Ціماشкова К. 203, 311, 312

Цімошык А. 123

Цыхун Л. 388

Чарнякевіч Ц. 314

Чарнякевіч Ц.В. 124

Черников А.П. 315

Чыгрын С. 389

Шагалов А.А. 204

Шапран С. 125-137, 205, 206, 316-318, 333, 411

Шевченко М. 138

Шыбайла З. 207

Юрэвіч У.М. 319

Якавенка Н. 362

Яцкевіч А. 390

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ПЕРЫЁДЫКІ

ГАЗЕТЫ

Аргументы и факты

Беларусь сегодня

Белорусская деловая газета

Белорусская нива

Белорусский рынок

Биржа информации

Вечерний Гродно

Во славу Родины

Газета Слонімска

Голас Радзімы

Гродзенская праўда

Гродненский химик

Звезда

Известия

Комсомольская правда в Белоруссии

Краязнаўчая газета

Культура

Літаратура

Літаратурная газета

Літаратура і мастацтва

Народная воля

Народная газета

Настаўніцкая газета

Наша ніва

Обозреватель

Рэспубліка

7 дней

Труд-7

Туризм и отдых

Царкоўнае слова

Цэнтральная газета

ЧАСОПІСЫ

Бібліятэка прапануе

Беларуская думка

Беларуская мова і літаратура

Беларуская мова і літаратура ў школе

Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Вопросы литературы

Всемирная литература

Дзеяслоў

Знамя

Литература в школе

Маладосць

Мастацтва

На экранах

Народная асвета

Нёман

Новыя кнігі

Огонёк

Полымя

Роднае слова

Целитель

Эхо планеты

ВАСІЛЬ БЫКАЎ: кнігі і лёс
Бібліяграфічны паказальнік літаратуры

2014

На беларускай і рускай мовах

Укладальнік: Люшына І.М.

Рэдактар: Крачко Д.У.

Камп'ютэрная вёрстка: Люшына І.М.